

Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Enhet: Användarstöd och marknad, Rakel och ledningssystem

Produktion: Advant

Publikationsnummer: MSB342 – reviderad december 2022
Tidigare utgiven: mars 2022
ISBN: 978-91-7927-328-6

Förord

Rakel är ett statligt kontrollerat kommunikationssystem för radiokommunikation och ledning inom verksamheter som upprätthåller allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. MSB förvaltar och utvecklar systemet för att garantera säkerhet, robusthet och tillgänglighet i systemet vid såväl daglig användning som vid större olyckor och kriser. Rakel stärker Sveriges krishanteringsförmåga och skyddar kritiska informationstillgångar från obehöriga, för att skapa ett tryggare och säkrare samhälle.

Idag används systemet av över 600 organisationer. Samverkan dessa emellan är en förutsättning för att samhället ska ha en god beredskap. Tillsammans med användarorganisationerna tar MSB därför fram nationella riktlinjer som baseras på organisationernas behov, den teknologiska utvecklingen och förändringar i vår omvärld. MSB arbetar kontinuerligt med utveckling och förvaltning av Rakel för att systemet ska vara så funktionellt och robust som möjligt. De nationella riktlinjerna är ett stöd för våra användare och en del av det kontinuerliga förvaltningsarbetet.

Ronny Harpe

Verksamhetschef

Rakel och Ledningssystem

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Innehåll

Om Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel	6
Att ta fram och förvalta de Nationella riktlinjerna	6
Vem bör läsa det här dokumentet?	7
Tillhörande dokument	7
Andra relevanta dokument	7
Samverkan och kommunikation i Rakel sker i talgrupper	9
Talgrupperna skapar ett effektivt system för kommunikation ...	10
Talgrupperna har en enhetlig namn- och nummersättning	10
Statiska talgrupper och dynamiskt tilldelade talgrupper skapar flexibilitet	11
Situationen avgör hur samverkan i talgrupperna sker	11
Kommunikationscentralens funktion	12
Riktlinjer för samverkan	15
Riktlinjer för tjänsteman i beredskap (TiB)	15
Riktlinjer för nationell samverkan	17
Riktlinjer för regional samverkan	17
Riktlinjer för samverkan mellan blåljusorganisationer	18
Riktlinjer för samverkan Alla	21
Riktlinjer för internationell samverkan	22
Lista över begrepp och förkortningar	24

Bilaga till

Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel

Läsanvisning för bilagan	30
Inledning	31
Detta dokument kompletterar	
lednings- och sambandsanalysen	31
Vilka talgrupper behöver din organisation använda?	32
Ta del av eller komplettera	
den regionala samverkansanalysen	32
Nästa steg är att fylla i programmeringsunderlaget	32
Grundprinciper i Rakel	33
Använda talgrupper – samverkan i Rakel	33
Välja talgrupp – vilken talgrupp passar bäst?	34
Översikt över kategorier av talgrupper	36
Talgrupper för att samverka på Nationell/Regional/Lokal nivå	36
Talgrupper för att samverka med aktörer i Blå	39
Talgrupper för att samverka med aktörer i Gul	41
Talgrupper för att samverka med aktörer i Vit	43
Talgrupper för samverkan RAPS (Räddningstjänst, Ambulans, Polis, SOS Alarm) och Trafikverket	43
Talgrupper för räddningstjänstens insatser och ledning	44
MIRG-talgrupper för samverkan vid räddningstjänst	45
Talgrupper för samverkan SAR (Search and Rescue)	45
Talgrupper för trafik i direktläge (DMO)	47
Talgrupper för samverkan på internationell nivå	47
Rakel under särskilda förutsättningar	49
Samverkan med Sveriges Radio & Information till allmänheten	49
Metod för sammankoppling vid RAPS-händelser vid särskilda objekt och vid särskild verksamhet	50
Larm och samverkan vid utsläpp av radioaktiva ämnen	50
Hur Rakelsystemet används i olika situationer	51
Sambandsansvarig Rakel i egen organisation	51
Sambandsledare – samverkan vid större händelser	52
Kommunala räddningsinsatser	52
Statlig räddningstjänst – SAR-talgrupper	57
Uttal- och utmärkning av anropsnummer	64
Namnanrop i Rakel	66

Om Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel

Samhällsskydd och beredskap handlar om att hela samhället ska kunna klara av såväl små som stora olyckor, kriser och höjd beredskap¹. Krisberedskapen syftar till att skydda befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.

Aktörer som gemensamt har att hantera samhällsstörningar måste kunna kommunicera för att bedriva samverkan. Det kostar tid och resurser att ta reda på hur och med vem samverkan ska bedrivas och därför är planering och gemensamma perspektiv en grund för framgångsrika samverkansformer.² Rakel finns till för att kommunikationen mellan samhällskritiska funktioner och aktörer ska fungera. Systemet överbryggas organisatoriska och geografiska gränser mellan exempelvis verksamhet som bedrivs av polis, räddningstjänst, sjukvård, kommunal förvaltning eller olika organisationers krisledning.

”Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel” är ett övergripande styrdokument med syfte att utifrån ett lokalt, regionalt och nationellt behov beskriva hur samverkan ska ske med hjälp av Rakelsystemet. Riktlinjerna ger även, tillsammans med andra relevanta dokument, övergripande information om systemets tekniska förutsättningar och om hur ledning och samverkan kan ske med hjälp av talgruppsstrukturen

- på nationell nivå
- på regional nivå
- på lokal nivå
- inom blåljussektorn
- samt på internationell nivå.

Riktlinjerna vänder sig till alla som använder Rakel. De består av ett huvuddokument och en bilaga.

Att ta fram och förvalta de Nationella riktlinjerna

I arbetet med att ta fram de Nationella riktlinjerna har aktörer från olika organisationer på lokal, regional och nationell nivå deltagit i olika arbetsgrupper. De Nationella riktlinjerna med tillhörande bilaga förvaltas av Förvaltningsgruppen för Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel (FGNR) och uppdateras vid behov.

1. Se termlistan i slutet av dokumentet

2. Mer information om samverkan finns i ”*Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar*”

Vem bör läsa det här dokumentet?

Riktlinjerna vänder sig till alla som ska använda Rakel. De kan användas av både chefer och ledning som ska planera kommunikationen i en organisation. De kan också användas av enskilda Rakelanvändare som vill ha en djupare förståelse för Rakel i såväl vardag som kris.

Tillhörande dokument

Till riktlinjerna hör även ”*Bilaga till Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel*” där talgruppstrukturen för samverkan i Rakel beskrivs mer detaljerat. Bilagan hittar du i samma dokument som riktlinjerna. Här finns också en beskrivning av hur samverkan i Rakel ska ske mellan olika organisationer. På MSB:s webbsida (msb.se/rakel) hittar du även en talgruppsmatris i Excel-format som innehåller beskrivningar av alla samverkanstalgrupper och vilka som har rättigheter till de olika talgrupperna. På msb.se/rakel finns även en tabell med aktuella namnanrop. Dessa dokument finns att ladda ned från msb.se/rakel. Driftinformation för Rakelnätet publiceras i WIS.

Andra relevanta dokument

Dokument som beskriver hur du och din organisation gör en lednings- och sambandsanalys eller på www.msb.se/Rakel.

Andra dokument som ligger till grund för samverkan mellan olika aktörer och samverkan i Rakel avseende metodik, säkerhet och teknik är:

- Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar beskriver samverkan och ett gemensamt förhållningssätt ingående.
- Vägledning i Rakel innehåller allmän information för den som vill lära sig mer om Rakelnätet och tekniken bakom. Dokumentet riktar sig främst till dig som är sambandsansvarig (SA) eller arbetar med sambandsplanering och/eller utbildning inom Rakel.
- Vägledning för säker och robust samverkan som är ett stöd till dig som behöver hjälp att välja verktyg för säker och robust samverkan. Den fungerar som ett stöd när din organisation ska identifiera vilka verktyg som ni ska använda utifrån era behov av säker och robust samverkan.

Dokument som rör internationell samverkan är:

- Riktlinjer för gränsöverskridande samverkan – med stöd av Nødnett och Rakel innehåller information om möjligheterna till att använda Rakel för samverkan med och/eller i Norge.
- Guidelines for Cross-Border Cooperation using Rakel and Virve innehåller information om möjligheterna till att använda Rakel för samverkan med och/eller i Finland.
- Three country cross border collaboration with ISI-FINOSE talk groups: Appendix to FISE, FINO and NOSE guidelines.

**Samverkan och
kommunikation
i Rakel sker i
talgrupper**

Samverkan och kommunikation i Rakel sker i talgrupper

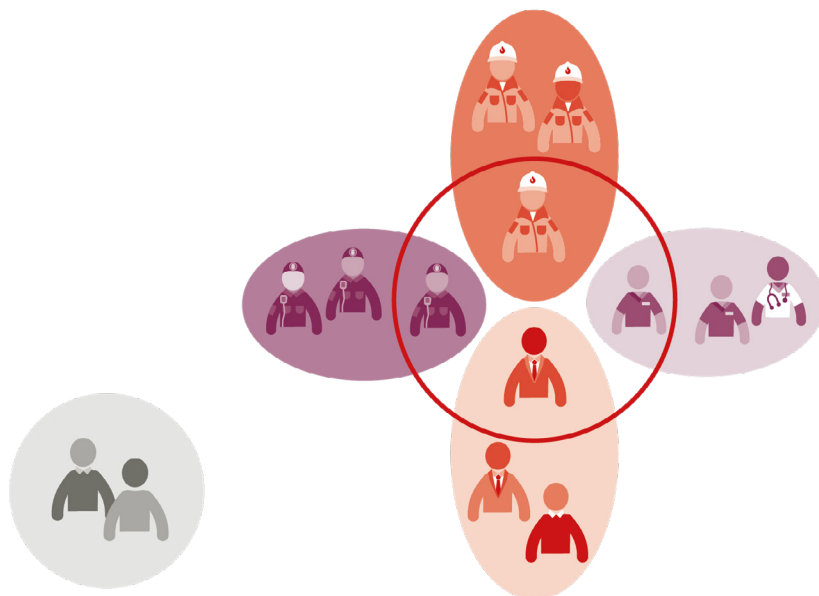

Rakelsystemet är uppbyggt av så kallade talgrupper, som är Rakel-systemets motsvarighet till de analoga systemens kanaler. En talgrupp kan sägas vara en möteslokal där de med behörighet har tillträde och kan delta i de samtal som pågår. Talgruppernas sammansättning utgår från vilka funktioner som behöver ha kontakt med varandra vid olika tillfällen. Varje talgrupp kan innehålla allt från två deltagare upp till stora grupper som sträcker sig över flera organisationer och myndigheter. Talgrupperna kan också sträcka sig över flera olika nivåer i den svenska krisberedskapen; nationell, regional och lokal. På så sätt kan information snabbt förmedlas mellan alla de aktörer som behöver ta del av den.

En Rakelterminal kan vara programmerad med ett stort antal talgrupper. När en användare har rätt att vara med i en talgrupp (har talrättigheter) finns möjlighet att lyssna på radiotrafik inom talgruppen. Det går att skanna flera talgrupper samtidigt, men bara lyssna på och tala i en åt gången. Om behov finns kan en användare dessutom få en tillfällig talrättighet i en talgrupp som hon eller han annars inte har talrättighet i.

Samverkan i talgrupperna kan ske antingen via gruppsamtal eller med textmeddelanden, så kallade SDS³.

3. Se termlistan i slutet av dokumentet

Talgrupperna skapar ett effektivt system för kommunikation

Talgrupperna ska göra det möjligt för Rakelanvändare att snabbt kunna larma och initiera ledning och samverkan. Detta ska kunna ske inom en nivå, eller mellan olika nivåer i samhället. Det ska också kunna ske inom en myndighet eller mellan olika myndigheter eller aktörer som är berörda.

Talgrupperna för ledning ska kunna användas för kommunikation mellan ledningsplatser och ledningsfunktioner, exempelvis tjänsteman i beredskap (TiB). De ska även kunna användas för olika typer av samverkan mellan kommuner, myndigheter och företag.

Med utgångspunkt i dessa krav har talgrupper skapats utifrån ett system som optimerar antalet talgrupper och minimerar antalet talgruppbyten för Rakelanvändaren. Målet är att underlätta och effektivisera användandet av Rakel.

Talgrupperna har en enhetlig namn- och nummersättning

För att göra systemet så effektivt som möjligt tilldelas de talgrupper som är gemensamma för olika Rakelanvändare ett namn och ett nummer utifrån ett fastställt, nationellt system som är enhetligt för alla användare. En enhetlig namn- och nummersättning underlättar sorteringen och hanteringen av talgrupperna. Namn- och nummersättningen fastställs av MSB.

Statiska talgrupper och dynamiskt tilldelade talgrupper skapar flexibilitet

Samverkan i Rakel kan ske i statiska talgrupper eller dynamiskt tilldelade talgrupper. Vilken typ av talgrupp som ska användas i en viss situation beror dels på Rakelanvändarnas kommunikationsbehov, dels på om Rakelanvändarna har tillgång till stöd från en kommunikationscentral (KC) eller inte.

Statiska talgrupper skapas utifrån en användarorganisations kommunikationsbehov och består av ett antal Rakelanvändare som behöver kunna kommunicera vid olika tillfällen. De statiska talgrupperna finns därför förprogrammerade i Rakelterminalerna. Rakelanvändaren är inte beroende av stöd från en så kallad KC-operatör för att använda en statisk talgrupp. Man kan därför säga att en sådan talgrupp är styrd av Rakelterminalerna.

Dynamiskt tilldelade talgrupper (DGNA) är talgrupper som tilldelas en Rakelanvändare via luftgränssnittet av en behörig KC-operatör. Dessa talgrupper kan därför betraktas som KC-operatörsstyrda.

En Rakelanvändare kan tilldelas antingen en permanent eller en temporär talrättighet i en dynamiskt tilldelad talgrupp. Båda dessa talrättigheter innebär att en Rakelanvändare kan använda talgruppen till dess att KC-operatören återkallar talrättigheten. Skillnaden mellan en permanent och en temporär talrättighet handlar om i hur stort geografiskt område en Rakelanvändare har rätt att delta i den dynamiskt tilldelade talgruppen. Med en permanent talrättighet kan användaren delta i kommunikationen oavsett geografiskt område. Med en temporär talrättighet förlorar användaren rätten att delta i talgruppen om hon eller han lämnar talgruppens geografiska område eller om aktuell KC stänger ner talgruppen.

Situationen avgör hur samverkan i talgrupperna sker

För att styra kommunikationen i Rakel är talgrupperna indelade i följande områden utifrån hur och när samverkan sker:

- planerad samverkan
- rutinmässig samverkan
- spontan samverkan.

Då en händelse växer i tid/yta skall en särskild sambandsplanering tas fram. Läs mer på www.msb.se/rakel.

Exempel på planerad samverkan är

- en gemensam insats mellan polisen, tullen och kustbevakningen
- en trafikkontroll med polis och tull
- en sommarfestival i en hamnstad där räddningstjänsten, ambulanssjukvården och kustbevakningen samverkar.

Exempel på rutinmässig samverkan är vid en trafikolycka eller brand.

Exempel på spontan samverkan kan vara vid en hastigt uppkommen miljöhändelse.

Planerad samverkan

Planerad samverkan används för enheter från olika organisationer som ska samverka i ett gemensamt uppdrag eller ärende där man i god tid har hunnit planera talgruppss användning och ingående funktioner med mera.

Talgrupperna som används för planerad samverkan kan vara statiska eller dynamiskt tilldelade. Vid planerad samverkan bör talgrupperna sammankopplas. På så sätt slipper Rakelanvändarna växla mellan olika talgrupper.

Rutinmässig samverkan

Rutinmässig samverkan sker vid oplanerade händelser och insatser där flera organisationer såsom räddningstjänst, ambulans, polis, larmcentral och ledningscentral samarbetar och samverkar.

Den rutinmässiga samverkan används för ledning och samverkan där sådant arbetssätt finns etablerat på nationell, regional och lokal nivå. Huvuddelen av talgrupperna för rutinmässig samverkan bör vara statiskt programmerade i Rakelterminalerna. Exempelvis användning av RAPS- och SAR-talgrupper.

Spontan samverkan

Spontan samverkan är oftast tillfällig och genomförs mellan enheter från en eller flera organisationer. För den här typen av samverkan finns fastställda talgrupper. Dessa talgrupper presenteras i avsnittet Riktlinjer för samverkan Alla. Talgrupperna för spontan samverkan kan också användas i de fall specifika talgrupper för samverkan inte finns avdelade eller tillgängliga i Rakelnätet. Huvuddelen av talgrupperna för spontan samverkan ska vara statiskt programmerade i Rakelterminalerna.

Talgrupperna för spontan samverkan är främst till för anrop. Så snart Rakelanvändarna etablerat kontakt bör de komma överens om en annan talgrupp där samtalet kan fortsätta. Samtal som endast rör två Rakelanvändare bör ske som ett individsamtal.

Kommunikationscentralens funktion

- Talgruppstrukturen är byggd med tanke på att kunna vidmakthålla säkerställt samband mellan användare, även utan stöd av KC-funktionalitet så långt det går. Om aktörer inte kan uppnå säkerställt samband med tilldelade talgrupper, kan sammankoppling ske med stöd av KC av tex. SOS Alarm. I en KC finns KC-operatörer som administrerar kommunikationen i Rakel genom att anvisa, tilldela eller sammankoppla talgrupper och användare. Att anvisa innebär att KC-operatören ger besked till en Rakelanvändare om vilken statiskt programmerad talgrupp som för tillfället ska användas.

- Ibland uppstår samhällsstörningar där två eller flera organisationer som vanligtvis inte samverkar behöver ha kontakt och kommunicera med varandra. Att tilldela innebär att KC-operatören dynamiskt tilldelar ett antal Rakelanvändare talrättigheter i en tillfällig talgrupp som skickas ut till Rakelterminalerna.

Det är bara organisationer som har godkänts av MSB som får ha en egen KC-terminal för att administrera talgrupper i Rakel. En organisation som inte har en egen KC kan avtala om att få tillgång till en annan organisations KC.

Sammankoppling av talgrupper går att göra på två sätt

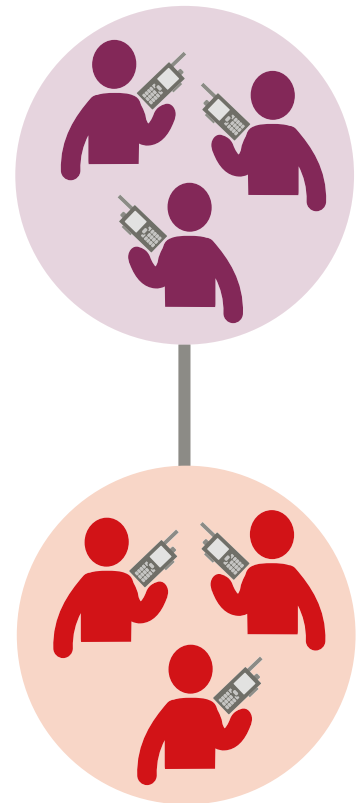
En sammankoppling gör att Rakelanvändare i två eller flera talgrupper som normalt inte har gemensamma talgrupper kan kommunicera i Rakelsystemet. Det går tekniskt sett att koppla samman talgrupper på två sätt: gruppkombinering eller länkning.⁴

- *Gruppkombinering* innebär att en eller flera talgrupper med användare läggs in i en annan talgrupp med användare.
- *Länkning* innebär att en särskild länktalgrupp utan användare används för att koppla ihop två eller flera talgrupper. Denna metod används bland annat när det av behörighetsskäl inte går att använda gruppkombinering.

I det här dokumentet använder vi ordet **sammankoppling** utom när det är viktigt vilken metod som används.

För Rakelanvändaren är det ingen skillnad mellan de båda alternativen, eftersom båda metoderna har samma funktion: att användaren kan ligga kvar på sin anvisade talgrupp men samtidigt ha möjlighet att kommunicera med användare i andra talgrupper.

För att kunna genomföra en sammankoppling krävs att användarorganisationen har en KC-terminal. KC-operatören måste ta hänsyn till sekretesslagstiftningen när han eller hon kopplar samman talgrupper.

Exempel på ett scenario då sammankoppling av talgrupper är lämpligt:

En händelse som kräver samverkan har inträffat. För att sköta logistiken under insatsen behöver den ena användarorganisationen samverka med två andra organisationer. Dessa aktörer har inga gemensamma talgrupper men har avtal med ledningscentralen om sammankoppling av talgrupper vid behov.

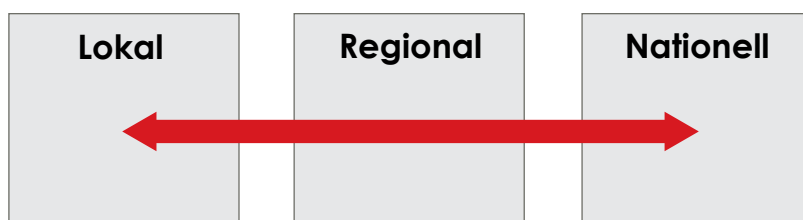
4. Det finns skillnader mellan metoderna av systemmässig karaktär. Länkning ger KC-operatören mer kontroll över sammankopplingen, eftersom den gör att respektive KC-operatör kan lägga in och ta bort sin egen organisations talgrupper i länktalgruppen. Detta är inte fallet vid gruppkombinering. Metoden länkning är därför att föredra vid samverkan mellan olika organisationer.

Riktlinjer för samverkan

Riktlinjer för samverkan

En förteckning över talgrupperna hittar du längst bak i det här dokumentet och i ”Bilaga till Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel”, där du också hittar en kort beskrivning av varje talgrupp. Bilagan laddar du ner från www.msb.se/rakel.

Riktlinjer för tjänsteman i beredskap (TiB)

I syfte att ha en god krishanteringsförmåga ska särskilt utpekade myndigheter ha funktionen tjänsteman i beredskap (TiB)⁵.

Kommuner och andra Rakelaktörer kan ha motsvarande funktion och då ingå i larmkedjan. Myndigheter med TiB har ett tydligt ansvar att larma då samhällsstörningar inträffar eller när risk för sådana uppstår. De bör vidare informera och samverka med andra myndigheter och aktörer som berörs av händelsen samt vid behov kunna bistå med expert- och resurstöd. De olika myndigheterna måste ha skapat en samsyn kring vilka metoder och vilken teknik som ska användas när någon slår larm. För effektiv krishantering krävs även en uppfattning om hur andra aktörer har uppfattat situationen och vilka åtgärder de vidtar. Det finns därför ett behov av att dela information som sträcker sig över sektorsgränser och ansvarsnivåer.

Myndigheter som har TiB ska initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid samhällsstörningar.

En del av myndigheterna som har TiB ska även ha förmåga att vid en samhällsstörning omgående kunna upprätta en ledningsfunktion om samhällsstörningen berör det egna ansvarsområdet eller medför behov av stöd till och samverkan med andra aktörer.

5. Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap.

TiB-funktionen ska:

- vara lätt att kontakta för andra aktörer
- vara tillgänglig dygnet runt och alla dagar på året
- ha ett tydligt ansvar med befogenheter att vidta åtgärder och att i övrigt direkt kunna agera utifrån den egna myndighetens/organisationens uppdrag.

Rakelsystemet skapar förutsättningar för samtliga TiB att omedelbart få:

- ett larm med kort lägesinformation
- information om tidpunkt när en samverkanskonferens kan genomföras.

Rakelsystemets robusthet gör det till ett lämpligt system för att dela information, exempelvis genom samverkanskonferenser.

Larmprocessen för TiB

För att säkerställa att larmprocessen alltid fungerar finns två sätt att kommunicera via Rakel för de myndigheter som har TiB-funktion. Dessa sätt är utlarmning via textmeddelande och talgruppen NatTiBInfo. Denna utlarmning sköts av SOS Alarm.

Utlarmning via textmeddelande (SDS)

I det första skedet i en samhällsstörning larmas TiB-funktionerna vid de ansvariga TiB-myndigheterna genom ett SDS. För att det här SDS:et ska kunna skickas behöver myndigheten ha anmält TiB-funktionens Rakelterminal till SOS Alarm.

SDS:et skickas som en så kallad Call Out eller en Unit Alert⁶ och ska kvitteras av TiB-funktionen. SDS:et ska innehålla en kort beskrivning av den aktuella händelsen. Observera att SDS:et endast är en utlarmningsfunktion, ingen talgrupp. All annan samverkan ska därför ske i andra överenskomna talgrupper.

Talgruppen NatTiBInfo (Nationell Tjänsteman i Beredskap Information)

Talgruppen NatTiBInfo ska användas för att skicka nationell information via SDS till alla TiB- och Ledningsfunktioner på alla nivåer. I detta SDS kan en hänvisning göras till en annan talgrupp, till exempel till ett så kallat mötesrum, där en fortsatt samverkan mellan berörda aktörer kan ske.

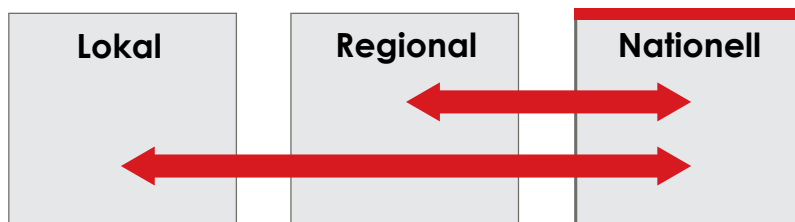
Talgruppen NatTiBInfo kan även användas för samverkan och planering av lägesinformation kring en aktuell händelse. Talgruppen fungerar därför som ett komplement till rapporteringssystemet WIS⁷.

6. Se termlistan i slutet av dokumentet.

7. Se termlistan i slutet av dokumentet.

Riktlinjer för nationell samverkan

Regeringen är ansvarig för samhällsskydd och beredskap på nationell nivå. Deras ansvar gäller i första hand strategiska frågor, medan ansvaret för ledning och samordning av det operativa arbetet ligger på berörda centrala myndigheter.

De myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskapen har ålagts av regeringen att ha en grundläggande beredskap och förmåga att snabbt och effektivt agera och samverka vid en kris eller samhällsstörning.

Ansvaret innebär bland annat att de ansvariga myndigheterna ska slå larm då samhällsstörningar inträffar eller riskerar att inträffa. De ansvariga myndigheterna bör också informera andra myndigheter och aktörer som är berörda av en aktuell samhällsstörning och samverka med dem.

För att de ansvariga myndigheterna ska kunna uppfylla sitt ansvar behöver de inhämta och dela information så effektivt som möjligt. Rakel säkerställer att myndigheterna alltid kan samverka på ett robust och säkert sätt. Med hjälp av Rakel är experter lättillgängliga och resurstöd kan snabbt fördelas. Detta stärker myndigheternas förmåga att hantera alla typer av samhällsstörningar.

Riktlinjer för regional samverkan

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig inom ett län. Genom sin verksamhet ska länsstyrelsen

- minska sårbarheten i samhället
- bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen
- utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och under höjd beredskap.

Länsstyrelsen har en TiB-funktion med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid kriser eller samhällsstörningar som berör länet.

Länsstyrelsen ska ha förmåga att omgående kunna upprätta en ledningsfunktion för bland annat samordning och information. Detta ska göras vid en kris eller samhällsstörning som berör länet eller som medför behov av samverkan med kommuner och andra samhällsviktiga aktörer. Länsstyrelsen ska bidra till att göra resurser tillgängliga så att de kan samutnyttjas på ett effektivt sätt. Vid omfattande räddningsinsatser kan länsstyrelsen ta över ansvaret för den kommunala räddningstjänstens arbete i en eller flera kommuner. Observera att regionerna inte har något geografiskt områdesansvar. Det är länsstyrelsen som ensam har det övergripande ansvaret för samordning och samverkan hos de aktörer som är berörda av en händelse.⁸

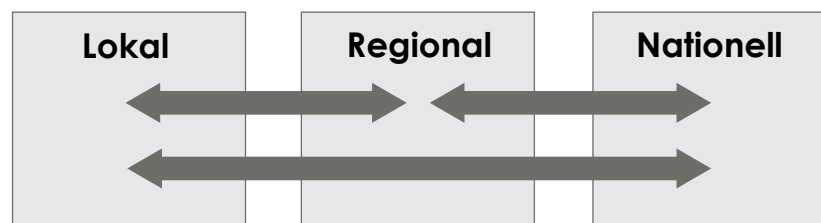
Länsstyrelsens nätverk och kunskap om regionala och lokala aktörer gör att de har goda förutsättningar att hjälpa till i både vardag och kris. Med hjälp av Rakel kan de på ett effektivt sätt använda nätverken och kunskaperna för att stödja och samordna lokala aktörers samverkan.

Länsstyrelserna bidrar även till att den regionala krisberedskapen är samordnad. God beredskap i vardag och kris kräver en helhetssyn och att alla inblandade agerar på samma sätt. Länsstyrelsen har goda förutsättningar att bedöma behovet av samverkan såväl inom länet som över länsgränserna, vilket är ett sätt att stärka samhällets krisberedskap. Rakel underlättar för länsstyrelsen i arbetet med att sprida information samt samordna och stödja de regionala aktörerna.

Regional samverkansanalys

Länsstyrelsen ska identifiera samverkansbehovet i Rakel regionalt genom att göra en regional samverkansanalys. Analysen ska redovisa vilka talgruppsbehov som finns och vilka talgrupper som ska användas vid olika tillfällen. De Nationella riktlinjerna är ett stöd i arbetet med samverkansanalysen. Mer information om den regionala samverkansanalysen finns på www.msb.se/rakel.

Riktlinjer för samverkan mellan blåljusorganisationer

I gruppen blåljusorganisationer ingår myndigheter och andra aktörer som verkar på alla samhällsnivåer: lokal, regional och nationell.

8. Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Denna grupp ingår i den ursprungliga användarkretsen för Rakel-systemet och har en väl inarbetad talgruppsstruktur för ledning och samverkan i Rakel.

De huvudsakliga talgrupperna för gruppen blåljusorganisationer är Samverkan Blå. Utöver detta finns även talgrupper för samverkan utvecklade för kommunal och statlig räddningstjänst. Dessa benämns RAPS (Räddningstjänst, Ambulans, Polis och SOS), SAR (Search and Rescue) och MIRG (Maritime Incident Response Group). Det finns också talgrupper för samverkan mellan blåljusorganisationer och teknisk infrastruktur (Samverkan Gul), samt för samverkan mellan och med organisationer som inte omfattas av övriga samverkanstalgrupper (Samverkan Vit).

En översikt över talgrupperna hittar du i ”Bilaga till Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel”, där du också hittar en kort beskrivning av varje talgrupp.

Organisationer som omfattas av begreppet Samverkan Blå

Samverkan Blå finns för att möjliggöra samverkan mellan alla användare inom blåljusorganisationerna. Talrättigheter i talgrupperna har:

- Polismyndigheten
- Säkerhetspolisen
- Kommunal räddningstjänst
- Regional hälso- och sjukvård
- SOS Alarm
- Trafikverket
- Tullverket
- Kustbevakningen
- Sjöfartsverket
- Sjöräddningssällskapet
- Försvarsmakten
- Länsstyrelsernas kris- och räddningsledning.

Kriminalvårdens fasta anläggningar har åtkomst till talgrupperna för Samverkan Blå inom det område där anläggningen är belägen.

Organisationer som omfattas av begreppet Samverkan Gul

Samverkan Gul finns för att möjliggöra samverkan mellan alla användare i blåljusorganisationerna, vissa myndigheter samt organisationer och företag inom teknisk infrastruktur. Talrättigheter i talgrupperna, utöver organisationer som omfattas av Samverkan Blå, har:

- Svenska Kraftnät
- El- och energibranschens företag anslutna till Rakel
- Funktioner som arbetar med väghållning, vatten och elförsörjning inom kommuner.

Begreppet omfattar även enheter ur räddningstjänst, ambulanssjukvård, Polismyndigheten, Försvarmakten samt SOS Alarm vid behov av samverkan med Trafikverket eller andra enheter ur organisationerna.

Organisationer som omfattas av begreppet Samverkan Vit

Samverkan Vit finns för att möjliggöra samverkan mellan fler aktörer än de som omfattas av samverkan Blå och Gul, till exempel vid en större händelse. Det kan vara exempelvis frivilligorganisationer. Talrättigheter har alla som använder sig av Rakel med undantag för registrerade norska och finska terminaler (se Internationell samverkan och ISI) samt leverantörer.

Organisationer som omfattas av begreppet Samverkan RAPS

Samverkan RAPS finns för att möjliggöra insatssamverkan mellan enheter från räddningstjänst, ambulans, polis och SOS Alarm, berörda larmcentraler samt Trafikverket. Vid sådan samverkan används läns-gemensamma RAPS-talgrupper. Respektive organisation kan inte fritt tolka hur RAPS-talgrupper ska användas vid gemensam insatssamverkan utan MSB anvisar regler och rutiner för hur talgrupperna ska användas. Talrättigheter i talgrupperna har:

- Polismyndigheten
- Säkerhetspolisen
- Kommunal räddningstjänst
- Regional prehospital akutsjukvård
- SOS Alarm.

Trafikverkets trafikledningscentraler samt Vägassistans har åtkomst till RAPS-talgrupper för det område som centralen ansvarar för respektive det område där Vägassistans verkar.

Kustbevakningen har inte RAPS-talgrupper programmerade i sina terminaler, men har likt Trafikverket åtkomst via KC.

Kriminalvårdens fasta anläggningar har åtkomst till RAPS-talgrupper för det räddningssamverkansområde där anläggningen är belägen.

Räddningstjänst vid flygplats, industribrandkår och kärnkrafts-anläggning har tillgång till RAPS-talgrupper i den omfattning som ansvarig kommunal räddningstjänst bedömer att det behövs.

Vid de tillfällen Försvarmakten behöver använda RAPS-talgrupper sker sammankoppling av SOS Alarm med FM Raps-talgrupp. I de fall särskilda överenskommelser är nödvändiga tas de fram i samråd med SOS Alarm.

Vid tillfällen Sjöräddningssällskapet (SSRS) behöver samverka med RAPS-organisationer används 474 Samverkanstalgrupp. SOS Alarm sammankopplar SSRS med RAPS- alternativt SAR-talgrupp efter behov.

Organisationer som omfattas av begreppet Samverkan MIRG

Samverkan MIRG finns för särskilda räddningsinsatser till sjöss. Talrättighet i talgrupperna har:

- Kustbevakningen
- Sjöfartsverket
- Räddningsstyrkor som är avtalade att transporteras ut till fartyg till sjöss.

En MIRG-styrka kan användas antingen i livräddande eller miljöräddande insats.

Organisationer som omfattas av begreppet Samverkan SAR

Samverkan SAR finns för statlig räddningstjänst. Organisationer som har talrättighet i talgrupperna är:

- Räddningsenheter som används vid statlig flyg- och sjöräddningstjänst (SAR)
- RAPS-enheter
- Miljöräddningstjänst till sjöss
- Sjöräddningssällskapet
- Enheter för efterforskning och fjällräddning
- SOS Alarm
- Sjöfartsverket
- Trafikverket
- Kustbevakningen.

Riktlinjer för samverkan Alla

Ibland uppstår samhällsstörningar där två eller flera organisationer som vanligtvis inte samverkar behöver ha kontakt och kommunicera med varandra. För sådana situationer finns speciellt avsedda talgrupper i Rakelsystemet.

Talgrupperna Alla finns för respektive Rakelzon. Information om Rakelzonerna finns på www.msb.se/rakel och i dokumentets bilaga som innehåller mer detaljerad information om talgrupperna.

Nationella talgrupper för samverkan i direkläge (DMO)

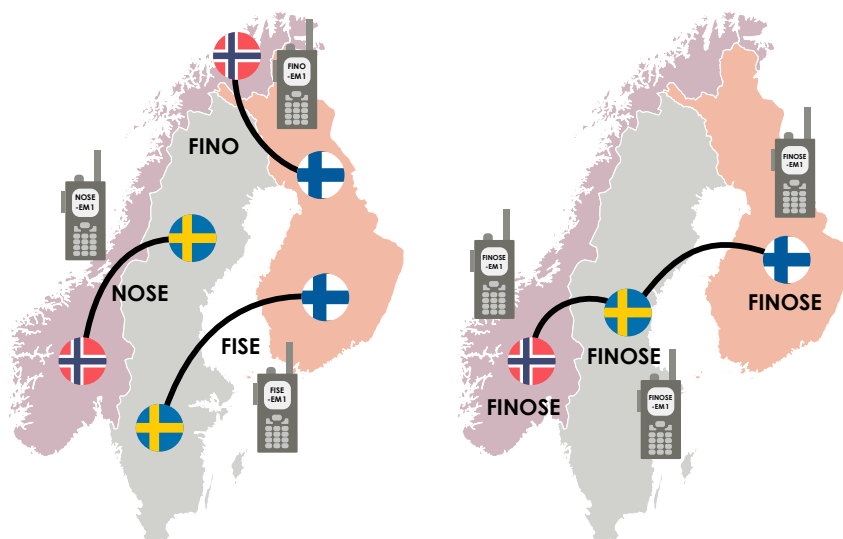
För att alla användarorganisationer ska kunna samverka i direkläge finns DMO-talgrupper. DMO finns för att det ska gå att tala och samverka i Rakel utan stöd av Rakelnätet. DMO-trafiken sker på frekvenser som i många fall delas mellan användarorganisationerna. Mer information om samverkan i direkläge finns i bilagan.

Riktlinjer för internationell samverkan

Internationell samverkan – ISI-migrering

Vid vissa samhällsstörningar behöver organisationer, myndigheter och andra aktörer kunna samverka över landsgränserna. Tilläggstjänsterna ISI (Inter System Interface) – migrering Norge och ISI-migrering Finland möjliggör gränsöverskridande samverkan mellan användare av Rakel i Sverige och användare av Nødnett i Norge samt Virve i Finland. För Norge används speciella NOSE-talgrupper och för Finland speciella FISE-talgrupper.

För samverkan mellan alla tre länder finns också FINOSE-talgrupper vilka följer samma rutiner och metoder som NOSE- och FISE-talgrupperna. Användare av ISI-tjänsterna är också behöriga att använda FINOSE.

Mer information finns på msb.se/rakel och i riktlinjerna för ISI (finns hänvisade under rubriken ”Andra relevanta dokument” samt i bilagan).

EURO DMO

I dag utgör landsgränserna mot Danmark, Norge och Finland egna Rakelzoner för samverkan med Sverige.

I Europa används internationellt koordinerade frekvenser för talgrupperna som benämns EURO DMO. Frekvenser för dessa talgrupper är samma i alla europeiska länder. Dock är det alltid respektive land som avgör hur frekvenser används i det egna landet varför användning av dessa talgrupper utomlands alltid måste föregås av ett tillståndsgivande av landet ifråga.

Lista över begrepp och förkortningar

Lista över begrepp och förkortningar

Begrepp/förkortning	Förklaring
Broadcasttalgrupp	I Broadcast-talgrupper kan bara KC-användare sända tal, med undantag för eventuella radioterminaler med särskilda rättigheter att göra broadcast-anrop. Alla andra medlemmar kan höra talet. Notera att det finns många sätt att konfigurera talgrupper. De egenskaperna kan ligga i nätet eller i terminalen. Man kan exempelvis skanna talgrupper vanligt eller prioriterat. Läs mer om typer av talgrupper, skanning och prioritet i Vägledning i Rakel.
Basstation	Sändar- och mottagarstation i mobilnätet med vilken Rakelterminalerna har radiokontakt.
Call Out	Call Out är en metod i Rakelnätet att skicka speciella SDS-meddelanden som genererar ljud, ljus och vibration i en mottagande terminal. Call Out ger också möjligheter till terminalspecifika funktioner som t.ex. olika ljudkaraktärer, talgruppsbyte och kvittens med SDS. De flesta av dessa funktioner kräver dock speciellt utvecklat stöd hos den kommunikationscentral som skickar ut larmärenden enligt Call Out-specifikationen. Se även Unit Alert.
Direktläge, Direct Mode Operation (DMO)	Rakelterminalerna kommunicerar direkt utan att använda en basstation i Rakelnätet. Direktläge kan användas där Rakeltäckning saknas.
Extraordinär händelse	En händelse som avviker från det normala och som innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting. Se även (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
Gateway, Gateway Mode Operation (GMO)	En Gateway är en Rakelterminal som fungerar som en länk mellan Rakelsystemet och Rakelterminaler som inte har direktkontakt med nätet. En Rakelterminal som sätts i GMO-läge fungerar som en repeaterlänk mellan Rakelsystemet och en talgrupp i direktläge (DMO).
Geografiskt områdesansvar	Kommunerna, länsstyrelserna och regeringen är ansvariga för sitt respektive geografiska område.
Gruppsamtal	Sker i en så kallad talgrupp. En medlem åt gången sänder, och övriga medlemmar lyssnar. Gruppsamtal innehåller flera medlemmar med handburna eller fordonsmonterade Rakelterminaler eller datorarbetsplatser. Det finns tre olika typer av talgrupper: statiska, dynamiska och bakgrundsgrupper. Se respektive term för en utförligare förklaring.

Begrepp/förkortning	Förklaring
Höjd beredskap	För att stärka landets försvarsförmåga kan beredskapen höjas. Höjd beredskap är antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. Under högsta beredskap är totalför-svar all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.
Individsamtal	<p>Ett samtal mellan två parter. Individsamtal kan utföras i duplex eller semiduplex.</p> <p>Ett duplexsamtal i Rakelsystemet fungerar likadant som ett vanligt telefonsamtal. Duplexsamtal bör undvikas då belastningen kan komma att dubbleras (krävs att bägge samtalsparter använder samma bas för att det ska uppstå).</p> <p>Ett semiduplexsamtal fungerar som ett duplexsamtal med skillnaden att endast en part i taget kan tala och att sändar-knappen (PTT) måste aktiveras varje gång man vill tala.</p>
Kommunikations-central (Allmänt)	Ett organisatoriskt centrum för kommunikation och/eller ledning och styrning av verksamhet. Den övergripande termen kommunikationscentral innefattar ledningscentral och larmcentral.
KC (Kommunikations-central i Rakel)	Kommunikationscentralen (KC) i Rakel är förenklad, en dator ansluten till Rakelnätet med en fast anslutning. Via en KC har användaren unika rättigheter som möjliggör förmågan att stödja verksamheten och agera som en ledningscentral.
Kris	En händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och som hotar grundläggande värden och funktioner. Tillståndet kan inte hanteras med normala resurser och normal organisation. En kris är oväntad och ligger utanför det vanliga och vardagliga. För att krisen ska gå att lösa krävs samordnade åtgärder från flera aktörer.
Krisberedskap	Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer. (Källa: Förordning (2015:1053) om krisberedskap och höjd beredskap).
Ledning	Funktion som, genom att en aktör bestämmer, åstadkommer inriktning och samordning av tillgängliga resurser. Ledning förknippas ofta med hierarkier och enskilda organisationer, men kan också ske i aktörsgemensamma situationer. Ledning kan grundas i mandat (juridisk grund) eller i överenskommelse (social grund).
Lednings- och sambandsanalys	Beskriver en organisations kommunikationsbehov, såväl mellan individer, funktioner och grupper internt inom organisationen som vid samarbete med andra organisationer. Analysen ligger till grund för bland annat nummersättning och definiering av talgrupper och prioriteringar i Rakelsystemet.
Lokal	En uppgift som inskränker sig till att beröra en enskild aktörs ansvarsområde eller flera aktörer i ett begränsat geografisk område som här omfattar primärkommun-gränserna. Se också "nationellt" och "regionalt".
Lägesbild	En sammanställning av uppgifter som skapar en bild av vad som har hänt, händer eller kommer att hända.

Begrepp/förkortning	Förklaring
Lägesbild, samlad	<p>Ett urval av information från flera aktörers lägesbilder som ger en överblick av de medverkande aktörernas syn på den inträffade händelsen.</p> <p>En samlad lägesbild kan bestå av information och ge uttryck åt perspektiv som inte nödvändigtvis delas av alla aktörer. En samlad lägesbild ersätter inte de aktörsspecifika lägesbilderna utan är istället kompletterande.</p>
MIRG	Förkortning av Maritime Incident Response Group. MIRG utgörs av styrkorna som är avtalade att transporteras ut till fartyg till sjöss. En MIRG-styrka kan användas antingen i livräddande eller miljöräddande insats.
Medhörning	Följande av samband i angiven förbindelse i syfte att följa händelseutvecklingen i aktuell händelse.
Nationell	En uppgift som berör flera delar av nationens geografiska utbredning.
Nummerplan, nummersättning	<p>Rakelsystemet bygger på att varje mobilstation och samtalsgrupp har unika nummer.</p> <p>Alla nummer i Rakel styrs av en nationell nummerplan. Varje organisation har en egen första siffra som talar om vilket företag eller organisation det rör sig om.</p> <p>Nummerplanen ska ge en gemensam struktur för alla abonnenter och talgrupper men varje organisation ansvarar för att hantera nummersättningen inom sina egna nummerserier.</p>
Nätläge, Trunked Mode Operation (TMO)	Det normala trafikläget i Rakel som innebär att Rakel-terminalen har direktkontakt med Rakelsystemet. I nätläge finns den största funktionaliteten. Alla samtal och all data trafik går från Rakelterminalen över luftgränssnittet till en basstation som Rakelterminalen väljer, och sedan vidare via systemets växlar för att spridas till andra Rakelterminaler. Nätläge använder så kallad trunkering, vilket innebär att Rakelsystemet väljer ledig kanal så att de tillgängliga kanalerna används effektivt. Därmed riskerar man inte att flera personer försöker kommunicera samtidigt på samma kanal.
Rakelterminal	Handburen eller fordonsmonterad kommunikationsutrustning som används för att kommunicera trådlöst i Rakel. Ersätter ord som exempelvis: terminal, Rakelterminal, enhet, Rakelenhet eller mobilstation.
Rakelsystemet	Rakel står för "radiokommunikation för effektiv ledning" och är Sveriges nationella radiokommunikationssystem för ledning och samverkan. Det ägs av staten och utvecklas och förvaltas av MSB.
RAPS	Förkortning av räddningstjänst, ambulans, polis och SOS.
Regional	Ett större geografiskt område som sammanfaller med läns-/regiongränser.
Regional samverkansanalys	En analys som organisationen genomför i samråd med de myndigheter och organisationer som den behöver samverka med i sin region. Den innefattar samverkan i det dagliga arbetet och vid extraordinära händelser för att identifiera Rakelabbonenter och talgrupper.

Begrepp/förkortning	Förklaring
Repeater, Repeater Mode Operation (RMO)	En Rakelterminal, handburen eller fordonsmonterad, som kan förstärka och förlänga radiosignaler. En Rakelterminalen som sätts i RMO-läge återutsänder radiosignaler så att de når längre. Rakelterminalen tar emot och skickar ut radiotrafiken på en fördefinierad talgrupp i direktläge (DMO).
Samhällsviktig aktör	Organisation som ägnar sig åt samhällsviktig verksamhet.
Samhällsviktig verksamhet	Vad som är samhällsviktig verksamhet kan variera över tid, eller beroende på vilken händelse/situation det handlar om. För samhällsviktig verksamhet gäller generellt att <ul style="list-style-type: none"> • verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad allvarlig kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt • ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
Samhällsstörningar	De företeelser och händelser som hotar eller ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället (Se: <i>Skyddsvärden – samhällets skyddsvärden</i>)
Samordning	Anpassning av aktiviteter och delmål så att tillgängliga resurser kommer till största möjliga nytta. Samordning handlar om att aktörer inte ska vara i vägen för varandra, och hjälpa varandra där det går. Samordning är en effekt hos de resurser som hanterar samhällsstörningar.
Samverkan	En funktion som, genom att aktörer kommer överens, åstadkommer inriktning och samordning av tillgängliga resurser. Kan genomföras på olika nivåer.
Samverkan, planerad	Planerad samverkan är sådan samverkan som i god tid har hunnit planeras med avseende på talgruppsanvändning, ingående funktioner, med mera. Ett exempel på planerad samverkan kan vara gemensamma insatser vid storhelger, skolavslutningar eller olika planerade tillsynsaktiviteter
Samverkan, rutinmässig	Rutinmässig samverkan är samverkan vid oplanerat och händelsestyrt ärende, som är skapat i lednings-/larmcentral och som sker mellan enheter från flera organisationer som räddningstjänst, ambulans, polis och SOS. Händelser som omfattas av rutinmässig samverkan är inte möjliga att planera utifrån dess art, tid och omfattning. Begreppet rutinmässig samverkan omfattar normalt RAPS- och SAR-händelser.
Samverkan, spontan	Spontan samverkan är tillfällig, oplanerad samverkan mellan aktörer från olika organisationer. Exempel på spontan samverkan kan vara vid en hastigt uppkommen miljöhändelse. Vid en sådan händelse kan en eller flera kommuner, en eller flera länsstyrelser och ofta även nationella aktörer som till exempel Livsmedelsverket eller SMHI behöva samverka.
SAR (Search and Rescue)	Sjö- och flygräddningsinsatser vid statlig räddningstjänst. Search and Rescue står för eftersök och räddning.

Begrepp/förkortning	Förklaring
Skyddsvärden (samhällets skyddsvärden)	<p>Är värden formulerade av regering och riksdag som ska skyddas i arbetet med samhällsskydd och beredskap. De är:</p> <ul style="list-style-type: none"> • människors liv och hälsa • samhällets funktionalitet • demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter • miljövärden och ekonomiska värden • nationell suveränitet.
Talgrupp	<p>Ett sätt att koppla ihop flera Rakelanvändare i gruppsamtal. Talgrupper är Rakelsystemets motsvarighet till de analoga systemens kanaler. Alla medlemmar i talgruppen hör trafiken som sänds av en deltagare i taget. En användare kan vara medlem i flera talgrupper. Medlemskap i talgruppen tilldelas användarna temporärt eller permanent – dynamiskt via luftgränssnittet (radio) eller statiskt genom att talgruppen är förprogrammerad i Rakelterminalen.</p>
Talgrupp, dynamiskt tilldelad	<p>Användarna tilldelas medlemskap i talgruppen vid behov. Talgruppen finns inte förprogrammerad i Rakelterminalerna.</p>
Talgrupp, statisk	<p>Statiska talgrupper är förprogrammerade i Rakelterminaler och datorer och är särskilt lämpliga för vardagliga och mer frekventa kommunikationsbehov.</p>
Textmeddelande, Short Data Service (SDS)	<p>Textmeddelanden kan liknas vid mobiltelefonins sms. De kan sändas till en Rakelterminal, KC-terminal eller en talgrupp. De kan endast sändas inom Rakelsystemet.</p>
Tjänsteman i beredskap (TiB)	<p>Funktion med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid samhällsstörningar.</p>
Unit Alert	<p>Unit Alert är ett statusmeddelande i Rakelsystemet som när det tas emot av en terminal startar kraftiga uppmärksamhetssignaler med ljud, ljus och vibration. För utskick av larmärenden i Rakel kombineras Unit Alert vanligen med Flash-SDS. Detta är ett textmeddelande som visas i terminalens display utan att användaren behöver göra några menyval. Se även Call Out.</p>
Växel	<p>Utrustning som kan växla eller koncentrera trafik i Rakelsystemet.</p>
WIS	<p>Webbaserat informationssystem (WIS) är ett informationsdelningsverktyg och kan med fördel användas i intern stabsorganisation för samordning och styrning i vardagen eller för informationsdelning till andra aktörer vid en händelse eller kris. Driftinformation för Rakelsystemet publiceras i WIS. Även talgruppsbokning för ISI-talgrupper görs via WIS.</p>

Bilaga till
Nationella
riktlinjer för
samverkan
i Rakel

Läsanvisning för bilagan

Detta är en kort sammanfattning av hur vi tror att du bör läsa bilagan till de Nationella riktlinjerna.

Läs igenom Inledningen och kontrollera att du är bekant med både din organisations lednings- och sambandsanalys och den regionala samverkansanalysen.

1. Inledning

Kapitlet Grundprinciper i Rakel ger en kort och översiktlig bild av många av grundtankarna som gäller vid samverkan i Rakel.

Om du redan är bekant med Rakelsystemet, kan du läsa det här kapitlet ytligt.

2. Grundprinciper i Rakel

Med ledning av vad som framkommit i din organisations lednings- och sambandsanalys och den regionala samverkansanalysen kan du nu titta närmare på vilka talgrupper som passar just din organisation.

3. Översikt över kategorier av talgrupper

Resten av rubrikerna läser du för att hitta ett svar om du har en specifik fråga.

4. Rakel under särskilda förutsättningar

5. Hur Rakelsystemet används i olika situationer

Inledning

Detta dokument är en bilaga till *Nationella riktlinjer för samverkan i Rakel*. Du använder det här dokumentet framför allt i det fjärde steget i den *lednings- och sambandsanalys* som din organisation gör eller har gjort – *Steg 4: Vilka andra behöver ni samverka/kommunicera med?*

Detta dokument kompletterar lednings- och sambandsanalysen

I det här dokumentet tar vi upp den samverkan som sker mellan flera olika aktörer. Här får du en överblick över de talgrupper och andra möjligheter som Rakel ger dig och din organisation när ni ska samverka med andra aktörer. Den kommunikation som sker internt i din organisation berör vi inte i det här dokumentet.

I din organisation har ni troligen redan gjort en lednings- och sambandsanalys. Det här dokumentet kompletterar den med fördjupad information om hur ni kan använda Rakel som verktyg vid samverkan.

Om din organisation inte har gjort någon lednings- och sambandsanalys är det dags att göra en. Följ de sju stegen som du hittar på www.msb.se/rakel och ta hjälp av det här dokumentet när du kommer till steg 4. Det är samverkan mellan organisationer som det här dokumentet fokuserar på.

De sju stegen i en lednings- och sambandsanalys är:

1. Vilka behöver Rakel i din organisation? Vilka ska samverka till vardags? Utgå ifrån er organisationsskiss.
2. Rita in talgrupper. Välj inte för många! Till exempel kan du ha en för ledningsgruppen och en för ett arbetslag som jour- tjänstgör.
3. Vilka behöver kommunicera i din organisation vid en kris eller särskild händelse? Testa i ett scenario.
4. Vilka andra behöver ni samverka med/kommunicera med? Lokalt, regionalt och även nationellt? Använd det här dokumentet som stöd.

Det är detta steg vi fokuserar på i detta dokument. Du får en överblick över vilka talgrupper som din organisation kan tänkas använda och för varje talgrupp finns en kort beskrivning.

Länsstyrelsen ansvarar för att ha gjort en uppdaterad regional samverkansanalys. Din organisation kontaktar berörd länsstyrelse och begär att få ta del av samverkansanalysen. Där kommer du att få veta vilka talgrupper som gäller för din organisation.

Alternativt kan du och din organisation delta i analysarbetet tillsammans med länsstyrelsen och MSB. **Kontakta din länsstyrelse alternativt kundansvariga på MSB för att få veta vad som gäller för din organisation.**

5. Titta på tilläggstjänster – ska några som till exempel delar på funktionen Tjänsteman i beredskap dela på en Rakelterminal eller ska de ha varsin och logga in på ett funktionsnummer (tilläggstjänsten Alias – rollbaserad inloggning)?
6. Vem som ska ta emot larm från nödlarmsknappen. Nödlarmet kan programmeras till att gå till exempel till en person, en larmcentral eller en talgrupp.
7. Gör en uppskattning av vilken Rakelutrustning din organisation behöver. Utgå från de tidigare stegen i lednings- och sambandsanalysen för att göra denna uppskattning.

Vilka talgrupper behöver din organisation använda?

I den lednings- och sambandsanalys som du och dina kollegor har gjort för din organisation har du antagligen kunnat namnge några andra organisationer som din organisation behöver kommunicera med i vardag och vid extraordinära situationer. **Det finns dock antagligen andra organisationer som vill kommunicera med din organisation, utan att du och dina kollegor vet om det. Därför bör du ta del av den regionala samverkansanalysen.**

Ta del av eller komplettera den regionala samverkansanalysen

Din organisation behöver ta del av den regionala samverkansanalysen. Alternativt kan din organisation behöva komplettera samverkansanalysen som Länsstyrelsen har gjort. I arbetet med att komplettera den regionala samverkansanalysen deltar Länsstyrelsen, MSB och din organisation. Kontakta Länsstyrelsen för att få veta mer.

Slutresultatet är att du i den regionala samverkansanalysen kan se vilka talgrupper som gäller för din organisation.

Nästa steg är att fylla i programmeringsunderlaget

När du är klar med alla stegen i lednings- och sambandsanalysen behöver du fylla i ett programmeringsunderlag (PU) som sedan används för att programmera in talgrupper på rätt sätt i Rakelterminal.

Läs mer om programmering och programmeringsunderlaget på www.msb.se/rakel där du hittar instruktioner för programmering samt den kompletta talgruppsmatrisen som innehåller talgrupper för samverkan i Rakel. Den är ett stöd när du ska fylla i ert programmeringsunderlag.

Grundprinciper i Rakel

Det här dokumentets syfte är att underlätta för aktörerna att planera och agera på ett likartat sätt i Rakel oavsett vilken del av landet de befinner sig i och oavsett vilken typ av samverkan insatsen behöver.

Använda talgrupper – samverkan i Rakel

Signalering i Rakel kan skilja sig åt beroende på situation, organisation och läge, men det finns några grundläggande företeelser som återkommer i de allra flesta situationer:

1. Utlarmning
2. Kvittens
3. Utökad muntlig händelseinformation
– Kompletterande lägesinformation
4. Vindruterappport
5. Fortsatt kommunikation – Arbets-/insatssamband

1. Utlarmning

Utlarmning sker normalt individuellt via en varseblivningssignal (Unit Alert eller Call Out) följt av en textbaserad informationsmängd. Texten ska minst omfatta en händelserubricering samt en anvisning om i vilken talgrupp och när mer information kommer att lämnas.

2. Kvittens

Kvittens av mottagen utlarmning sker normalt via statusmeddelande till den larm- eller ledningscentral som resursen primärt är knuten till. En sådan kvittens ska också uppfattas som att informationen i utlarmningen hanteras och att rätt funktion finns i aviserad talgrupp på utsatt klockslag.

3. Utökad talad händelseinformation – kan heta "Totalinfo" eller liknande

Den som initierat utlarmningen lämnar i angiven talgrupp och på utsatt tid en mer omfattande händelseinformation samt vilka åtgärder som förväntas av dem som är larmade. Informationen ska också omfatta vilka aktörer som larmats (görs med fördel vid ett upprop). Här ges vidare instruktioner om den fortsatta sambandsplanen samt uppgifter om uppföljande samverkans-konferenser eller motsvarande.

Syftet med en utökad händelseinformation är att ge andra enheter som har medhörning en bild av läget. För enheter under framkörning är den bilden viktig för den mentala förberedelsen. För andra aktörer kan bilden vara avgörande för de beslut och de bedömningar de gör.

4. Vindruterapport

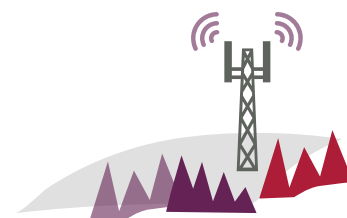
Vindruterapport avser den lägesbild som första enhet på plats vid en händelse lämnar. Lägesbilden kan också gälla händelser där ingen fysisk framkörning görs. Vindruterapportens ska vara kort och koncis för att endast förmedla det mest centrala vid en händelse. Syftet med en vindruterapport är att förmedla relevant information till aktörer som är, eller är på väg att bli, en del av en insats. Du kan läsa mer om vindruterapport och insatssamverkan i avsnittet om kommunala räddningsinsatser (observera att vindruterapport dock också lämnas vid andra typer av insatser).

5. Fortsatt kommunikation – Arbets-/insatssamband

En förutsättning för fortsatt samverkan mellan aktörer är att sambandet fungerar under hela insatsen. Om insatsen ändrar karaktär eller storlek under tiden kan man behöva ändra vilka talgrupper man anvisar till aktörerna, för att på bästa sätt tillgodose kommunikationsbehovet för alla berörda.

Välja talgrupp – vilken talgrupp passar bäst?

Beroende på vilken verksamhet du är aktiv inom finns det ett antal talgrupper som ska finnas förprogrammerade i din organisations Rakelterminaler (se avsnittet om programmeringsunderlaget). Mer information om bl.a. nätkapacitet och vad man bör tänka på vid användning av talgrupper finns i dokumentet [Vägledning i Rakel](#).

Grundprinciper för att välja talgrupp

När man väljer en talgrupp bör man ta hänsyn till följande principer:

- Man ska i första hand sträva efter att vara öppen i kommunikationen, i syfte att underlätta för alla berörda aktörer att lösa sina uppgifter.
- Medhörning kan användas av en aktör i anslutning till, eller som kan komma att bli del av, en insats. Det som sägs mellan två aktörer kan vara mycket viktigt för andra aktörer att höra. När medhörning är lämpligt ska det vara tydligt motiverat i organisationens arbetsmetoder.
- Samverkanstalgrupper bör användas för huvudmängden av kommunikationen vid samverkanshändelser.

- Sambandsledaren anvisar talgrupper och gör bedömningen från situation till situation vilka talgrupper som ska användas och på vilket sätt samt av vilka användare.
- Information skall tolkas av mottagaren och inte via tekniska eller mänskliga filter. Den som har något att säga ska så långt det är möjligt prata direkt med den som behöver den informationen. Detta innebär dock inte att respektive organisations ledningsstruktur ska ”kortslytas” genom att ledningscentraler undanhålls information.
- För personal som redan är insatt i arbete ska man i det längsta undvika att tvinga fram talgruppsbyten.
- Använd väl etablerade och väl fungerande arbetssätt och använd tekniken för att stödja dessa.
- Utgångspunkten skall vara den lilla, frekventa händelsen som kan byggas ut till den stora händelsen.

Olika sorters samverkan beror på situationen

Planerad och rutinmässig samverkan
– välj så smal talgrupp som möjligt

Välj en talgruppskategori vars syfte överensstämmer med det aktuella samverkansuppdragets definition och vars talrättigheter omfattar så få aktörer som möjligt men samtidigt inte exkluderar någon av de som planeras delta i uppdraget. Omfattas händelsen av någon av de i Nationella riktlinjer specificerade områdena ska talgruppsval ske som det står i riktlinjerna. Hänsyn måste tas till om det för händelsen finns en sambandsledare som kan bistå (till exempel med sammankoppling av talgrupper) eller inte.

Spontan samverkan – välj så bred talgrupp som är lämpligt
Välj en talgruppskategori vars syfte stämmer med det aktuella samverkansuppdragets definition och vars talrättigheter omfattar en så bred aktörskrets som möjligt utan att inkludera någon aktör som inte ska ha tillgång till informationsflödet. Hänsyn måste tas till om det för händelsen finns en sambandsledare som kan bistå (till exempel med sammankoppling av talgrupper) eller inte.

Översikt över kategorier av talgrupper

För var och en av de grupper i din organisation där du har sett ett behov av att kommunicera med andra aktörer ska du planera för en eller flera talgrupper. I de flesta fall är talgruppernas namn relativt självförklarande, men i vissa fall kan du behöva läsa i detalj på respektive talgrupp.

Talgrupperna är indelade i kategorier efter deras användningsområden:

- Talgrupper för att samverka på Nationell/Regional/Lokal nivå
- Talgrupper för att samverka med aktörer i Blå
- Talgrupper för att samverka med aktörer i Gul
- Talgrupper för att samverka med aktörer i Vit
- Talgrupper för samverkan RAPS (Räddningstjänst, Ambulans, Polis, SOS Alarm) och Trafikverket
- Talgrupper för samverkan MIRG (för samverkan med räddningstjänst)
- Talgrupper för samverkan SAR (Search and Rescue)
- Talgrupper för trafik i direktläge (Direct Mode Operation, DMO).

Talgrupper för att samverka på Nationell/Regional/Lokal nivå

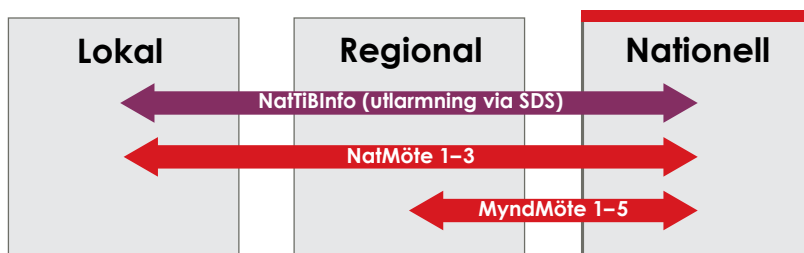
I talgruppsnamnen förekommer ibland ”Zzzz”, vilket är beteckningen för ett län.

NatTiBInfo + utlarmning via SDS Lok/Reg/Nat

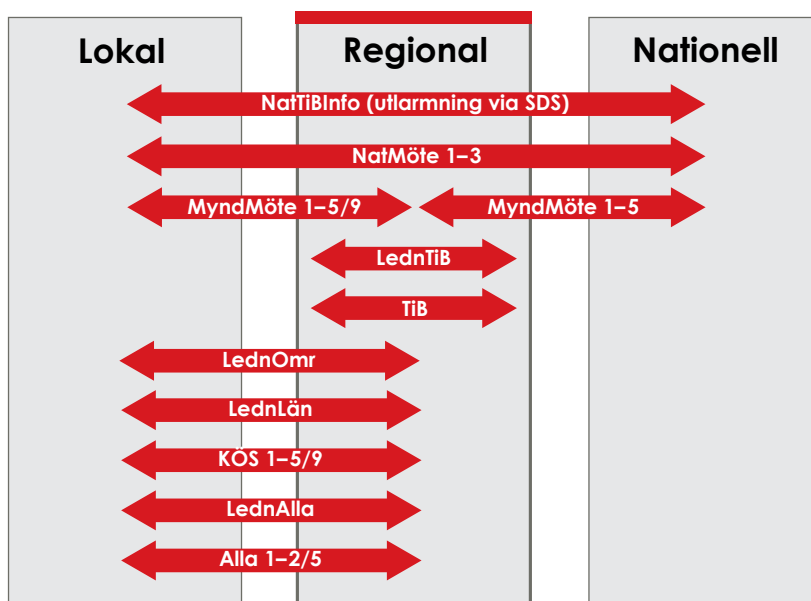
Den här talgruppen används inte för tal utan för att med SDS (text-meddelande) initiera samverkan och sprida viktig information mellan aktörer som är ålagda att ha TiB (Tjänsteman i Beredskap) och ledningsfunktion på alla nivåer.

Vid händelser som är av sådan art och storlek att man behöver samverka nationellt och med många olika aktörer, sänder man på talgruppen NatTiBInfo ut ett SDS med en begäran om exempelvis en samverkanskonferens. Vidare kommunikation genomförs därefter i andra talgrupper.

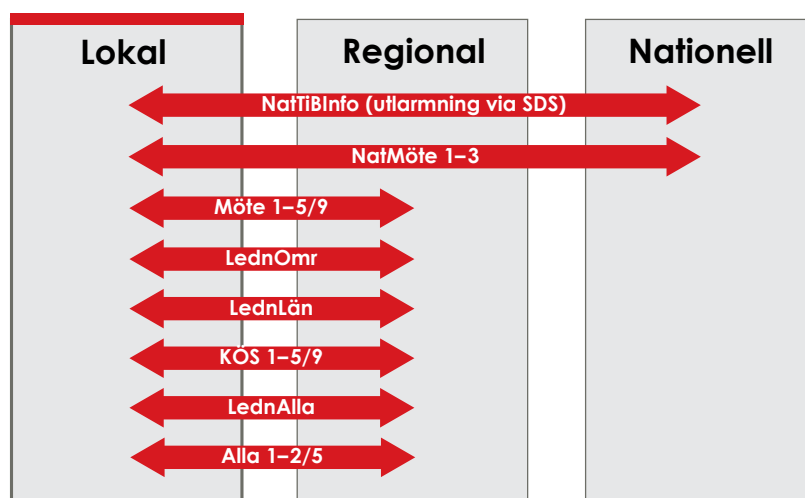
Talgrupper Nationell Samverkan

Talgrupper Regional Samverkan

Talgrupper Lokal Samverkan

Nat Möte 1–3 Lok/Reg/Nat

NatMöte är en mycket bred talgrupp som används i första hand för situationer som kräver samverkan över alla nivåer, nationellt, regionalt och lokalt.

Talgruppen NatMöte kan användas för samverkan mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå, samt för samverkan mellan centrala myndigheter. SOS Alarm ansvarar för anvisning av talgruppen för att förhindra störningar mellan samverkans-aktiviteter som pågår parallellt.

SK Nat Möte-01

Talgrupp för användning med tilläggstjänsten Rakel sekretess. För samverkan mellan samtliga TiB-myndigheter på alla nivåer.

Mynd Möte 1–5 Reg/Nat

Den här talgruppen är smalare än NatMöte eftersom endast myndigheter och organisationer med myndighetsansvar kan ingå i den.

SK Mynd Möte-01

Talgrupp för användning med tilläggstjänsten Rakel sekretess. För samverkan mellan myndigheter på nationell och regional nivå.

Zzzz Möte 1–5/9 Lok/Reg

Zzzz Möte 1–5/9 är en talgrupp som används i första hand för situationer som kräver samverkan över kommungränser och inom länets gränser.

Exakt vilka som ska ingå i talgruppen avgörs i samverkan med länsstyrelsen vid en regional samverkansanalys.

Beslutet att börja använda en av talgrupperna i Zzzz Möte fattas inom ramen för samverkansledning i någon av talgrupperna Zzzz LednTiB eller Zzzz LednLän, alternativt via telefon eller fysiskt möte eller på annat lämpligt sätt.

SOS Alarm ansvarar för anvisning av talgruppen för att förhindra störningar mellan samtidigt pågående samverkansaktiviteter.

Zzzz LednTiB Reg

I denna talgrupp lyssnar varje Tjänsteman i Beredskap (TiB) från organisationer i länet.

Talgruppen Zzzz LednTiB ska betraktas som en larmtalgrupp (24/7/365) inom länet. Talgruppen ger respektive organisation möjlighet att snabbt delge information inom länet och kan användas för veckovisa avstämningar. Talgruppen ska användas initialt vid allvarliga eller extraordinära händelser.

Zzzz TiB Reg

Den här talgruppen är bredare än de övriga TiB-talgrupper som avses i Zzzz LednTiB. Den har inte samma krav på passning 24/7/365.

Länsstyrelsens samverkansanalys är grunden för att veta vem som ska använda den här talgruppen. I Zzzz LednTiB är det utpekade vilka som ska kunna delta. Zzzz TiB kan ytterligare användarorganisation tillåtas delta i samverkanskonferenser.

Zzzz LednOmr Lok/Reg

Den här talgruppen är smalare än Zzzz LednLän. Talgruppen är främst avsedd för samverkansledning mellan länsstyrelse och kommun/kommuner.

Zzzz LednLän Lok/Reg

Jämfört med Zzzz Möte så är detta ledningsfunktioner inom länet som har behov av ett separat ledningssamband. Även grannlän ingår i denna talgrupp.

Zzzz KÖS 1–5/9 Lok/Reg

Den här talgruppen används vid samverkansbehov inom kommun samt mellan kommuner/länsstyrelser.

Zzzz LednAlla Lok/Reg

Den här talgruppen används när ingen annan lämplig ledningstalgrupp finns att tillgå. Talgrupperna Alla ska ses som ”sista halmstrået”. Det är respektive användarorganisation (AO) som ansvarar för att bestämma vilka Rakelterminaler som ska programmeras med den här talgruppen och att programmera in talgruppen i terminalerna. Det är användarorganisationen som bestämmer vilka terminaler som avses, men detta bör behandlas inom ramen för den regionala samverkansanalysen.

Zzzz Alla 1–2 Lok/Reg

Detta är den bredaste talgruppen och därmed den mest spridda samverkanstalgruppen inom ett län. Alla kan medverka i talgruppen vilket kan vara både till för- och nackdel.

Talgrupper för att samverka med aktörer i Blå

För att möjliggöra samverkan mellan alla användare inom blåljusorganisationerna nationellt/ i ett län/i en Rakelzon finns samverkanstalgrupperna Samverkan Blå.

Talgrupperna kan användas vid spontan, eller i vissa fall planerad samverkan, mellan en eller flera organisationer inom blåljusorganisationen, som inte har tillgång till mera specifika typer av statistiskt programmerade talgrupper för samverkan.

SOS Alarm anvisar Samverkan Blå-talgrupper för insatser, övningar och andra ändamål.

Behöriga användare från alla blåljusorganisationer kan ha tillgång till och kan avlyssna talgruppen

Vid större räddningsinsatser, exempelvis i anslutning till kust eller skogsbränder där nationella enheter deltar, kan NatBlå-talgrupperna användas för samverkan mellan till exempel kommunal räddningstjänst och tillförda enheter från exempelvis Försvarsmakten och Kustbevakningen. De länsvisa talgrupperna Samverkan Blå används i första hand för planerade insatser eller övningar samt i situationer då det saknas behov av NatBlå eller då den nationella strukturen för tilldelning av talgrupper tekniskt inte fungerar.

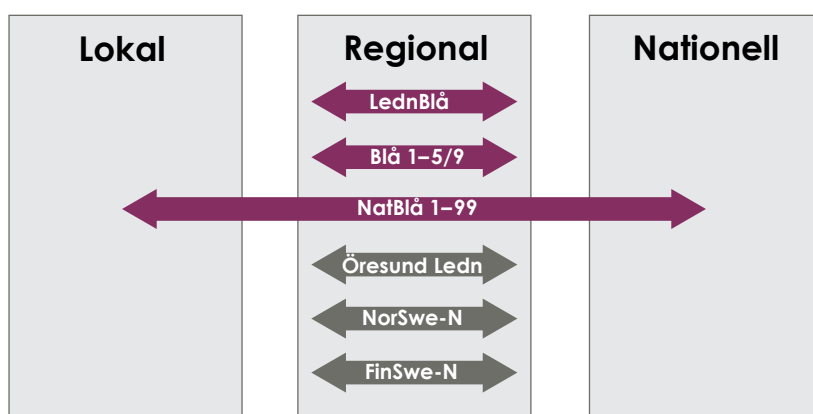
Samverkan Blå över länsgränser

Försvarsmaktens enheter har talgrupperna Samverkan Blå för samtliga län samt Samverkan Nat Blå programmerade i Rakelterminaler.

Ambulans, polis och räddningstjänst ska programmera samtliga Samverkan Blå-talgrupper för eget län och samtliga Samverkan Nat Blå-talgrupper i samtliga Rakelterminaler.

Användarorganisationerna väljer själva vilka talgrupper utöver eget län och nationella som programmeras med hänsyn taget till organisation och verksamhetsområde.

Talgrupper Samverkan Blå

Zzzz LednBlå Reg

Zzzz LednBlå är en ledningstalgrupp för samverkan mellan blåljusaktörer och omfattar ledningsfunktionerna vid blåljusorganisationerna. Länsstyrelsen ska tillsammans med andra blåljusaktörer inom länet planera hur talgruppen ska användas. Detta sker med hjälp av den regionala samverkansanalys som Länsstyrelsen ansvarar för.

Talgruppen bör vara programmerad i Rakelterminaler på ledningsplatser och i ledningsfunktioner.

Zzzz Blå 1–5/9 Reg

Talgrupperna används vid planerad samverkan mellan en eller flera organisationer inom blåljusorganisationen som inte har tillgång till andra typer av statistiskt programmerade talgrupper för samverkan.

NatBlå 1–99 Nat

Talgrupperna används för samverkan mellan alla användare inom blåljusorganisationerna. De bör användas vid insatser där resurser som tillhör blåljusorganisationer samverkar.

Talgrupper för att samverka med aktörer i Gul

För att möjliggöra samverkan mellan användare i blåljusorganisationerna och myndigheter, organisationer och företag inom Gul-organisationerna (teknisk infrastruktur) finns samverkanstalgrupperna Samverkan Gul.

Trafikverket anvisar Samverkan Gul-talgrupper för insatser, övningar och andra ändamål.

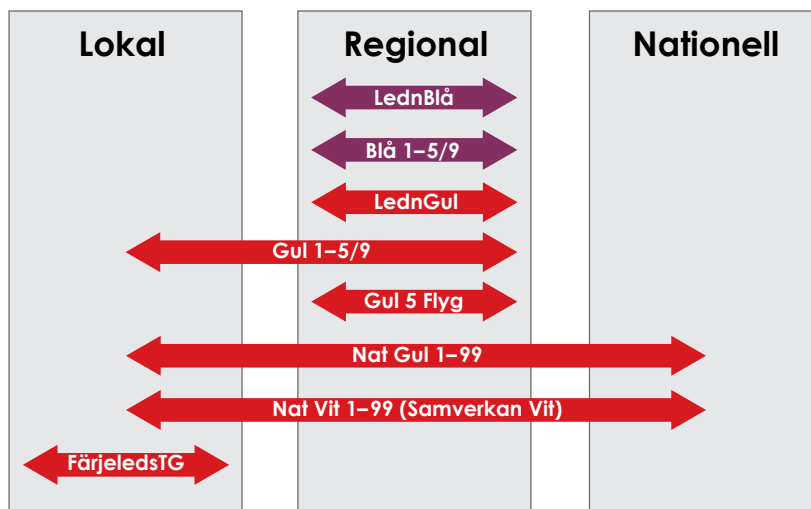
Zzzz Gul 1–5/9 Lok/Reg

Talgrupperna kan användas vid samverkan med i första hand Trafikverkets och Elbranschens resurser samt övriga Gul-organisationer som inte har tillgång till andra typer av statistiskt programmerade talgrupper för samverkan.

Användarorganisationerna avgör själva vilka talgrupper utöver eget län och nationella som programmeras med hänsyn taget till organisation och verksamhetsområde.

I första hand ska användarorganisationers egna talgrupper användas, i andra hand Gula länstalgrupper och i sista hand nationella Gula talgrupper.

Talgrupper Samverkan Gul

Zzzz Ledning Gul Reg

Talgruppen Zzzz Ledning Gul bör vara programmerad i Rakel-terminaler på ledningsplatser och i ledningsfordon.

NatGul 1-99 Nat

Talgrupperna är till för samverkan mellan alla användare inom Gul-organisationerna nationellt eller inom ett län eller en Rakelzon. De bör användas vid insatser där resurser som tillhör gul-ljusorganisationer från flera olika Rakelzoner samverkar.

Nationella Gula talgrupper ska programmeras in statistiskt hos användarorganisationen som har talrättigheter i kategori Gul. Detta för att vid större lokal händelse kunna tillföra insatser från andra län med bibehållet samband.

Färjeledstalgrupper

För att möjliggöra spontan samverkan mellan alla användare i blå-ljusorganisationerna och Trafikverkets färjeleder och Sjöfartsverkets slussar samt öppningsbara broar i Södertälje-, Falsterbo- och Trollhätte kanal samt Göta Älv finns särskilda Färjeledstalgrupper för anrop och intern samverkan.

Polisens ledningscentraler och SOS Alarm ska använda Färjeledstalgruppen vid brådskande samverkan med Trafikverkets färjor och Sjöfartsverkets slussar/broar.

Talgrupperna används för intern samverkan mellan Trafikverkets färjor på färjeleden men kan även användas vid spontan samverkan då ett utryckningsfordon snabbt behöver få kontakt med en färja för akut transport. Vid brådskande återtransporter ska utryckande enheter (främst ambulans) hålla kontakt med färjeleden direkt eller via ledningscentral, för att färjan ska kunna upprätthålla ordinarie trafik på färjeleden.

Talgrupper för att samverka med aktörer i Vit

För att möjliggöra samverkan där övriga talgrupper inte räcker till eller där inte alla aktörer har tillgång finns Samverkan Vit.

Nat Vit 1–99

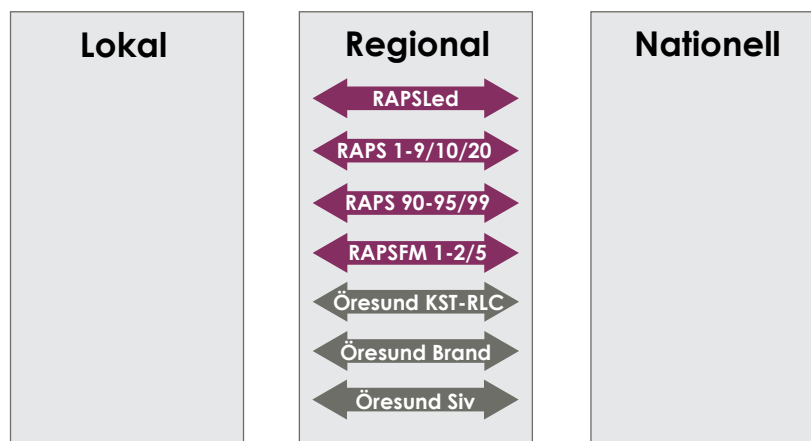
Anvisas av Trafikverket.

Talgrupper för samverkan RAPS (Räddningstjänst, Ambulans, Polis, SOS Alarm) och Trafikverket

RAPS-talgrupperna används för samverkan mellan kommunal Räddningstjänst, Ambulans, Polis och SOS Alarm och Trafikverket. Andra organisationer kan vid behov få tillgång till en RAPS-talgrupp genom sammankoppling av talgrupper.

Ambulans-RAPS används på samma sätt som ”vanliga” RAPS-talgrupperna men i första hand för händelser av sjukvårdskaraktär.

Talgrupper Samverkan RAPS

Zzzz RAPSled Reg

Talgruppen används då man behöver skilja på det operativa samverkanssambandet å ena sidan och ledningssambandet för samverkan å andra sidan. Det kan till exempel vara om det blir så tät radiotrafik i den vanliga RAPS-talgruppen att det vore fördelaktigt att ge ledningssambandet en egen talgrupp.

Zzzz RAPSled ska då användas för ledningssambandet mellan de RAPS-organisationer som agerar i händelsen och detta sker parallellt med det operativa samverkanssambandet som sker i en annan talgrupp.

Zzzz RAPS 1–X Reg

Talgruppen används för operativt samband vid samverkans-insatser främst inom organisationerna kommunal räddningstjänst, ambulans-sjukvård, polis och SOS Alarm. Övriga organisationer som kan behöva kommunicera på talgrupperna kan vid behov få tillgång till dem genom sammankoppling med en lämplig annan talgrupp. Talgruppen bör inte väljas av personal som inte är berörda av insatsen.

”X”-et i namnet står för att antalet talgrupper kan variera mellan länen. Därför anges ingen fast siffra.

Zzzz RAPS 90–95/99 (i storstadsregioner även 80–85/89) Reg

Talgruppen (Ambulans-RAPS) används på samma sätt som ”vanliga” RAPS men företrädesvis vid insatser som primärt berör sjukvård.

Talgrupper för räddningstjänstens insatser och ledning

Räddningstjänstens regionala insatstalgrupper och i förekommande fall ledningstalgrupper, fördelas i första hand inom ett län på samma sätt som RAPS-talgrupperna.

Se MSB:s Anvisningar för nummersättning i Rakel för kommunal räddningstjänst, räddningstjänst vid flygplats, industri och kärnkraftsanläggning samt MSB:s nationella resurser och skolor. Den hittar du på www.msb.se.

Räddningstjänstens insatstalgrupper

Räddningstjänsterna inom respektive län ska, programmera Rakel-terminaler med räddningstjänstens regionala insatstalgrupper för eget samt angränsande län.

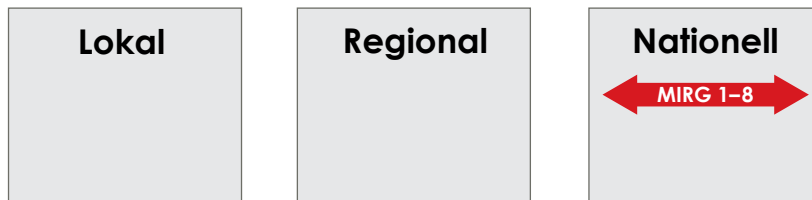
Räddningstjänstens ledningstalgrupper

Räddningstjänstens regionala ledningstalgrupper används för kommunikation mellan ledningsfunktioner vid större insatser. Exempelvis mellan RCB-funktioner, olika ledningsnivåer och ledningsplatser.

MIRG-talgrupper för samverkan vid räddningstjänst

MIRG (Maritime Incident Response Group) är räddningsinsats till sjöss och i Sverige innebär det både sjöräddning och miljöräddning. Sjöfartsverket och Kustbevakningen är ansvariga myndigheter.

Talgrupper Räddningstjänst och MIRG

MIRG 1-8 Nat

En MIRG-talgrupp är en gemensam insatstalgrupp för i första hand rökdykning och räddningstjänst ombord på fartyg. För rutinmässig insatssamverkan vid sådana insatser, används nationella MIRG-talgrupper samt Rtj DMO-talgrupper och KBV DMO-talgrupper. Blå DMO-talgrupperna kan användas för samverkan.

Talgrupper för samverkan SAR (Search and Rescue)

Det finns nationella SAR-talgrupper som används för

- efterforskning och fjällräddning
- sjöräddning
- flygräddning.

Talgrupperna används vid samverkan inom dessa räddningstjänster. SAR-talgrupperna syftar till att skapa en gemensam kommunikationsplattform vid samverkan mellan sjöräddnings-, flygräddnings- och efterforskningsenheter.

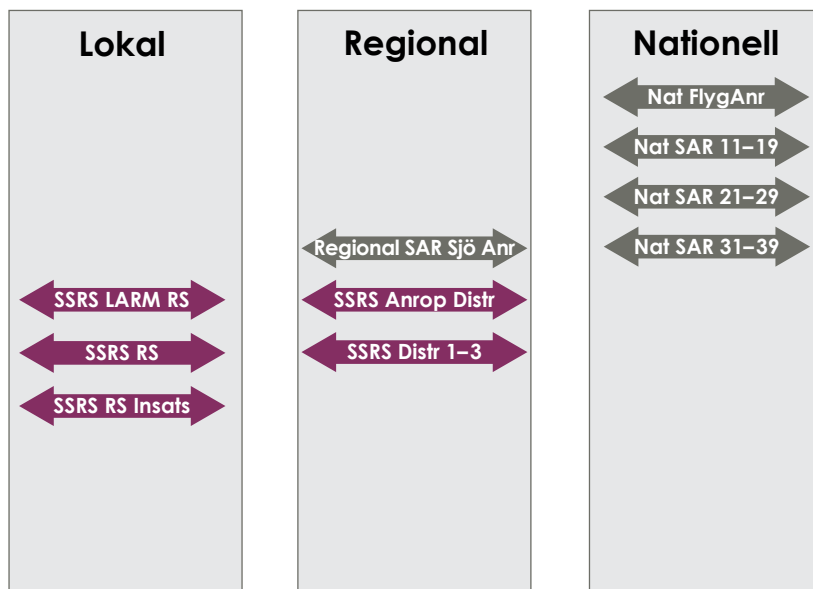
En SAR-talgrupp kan vara en gemensam insats- och ledningstalgrupp är avsedd för gemensam insatssamverkan på motsvarande sätt som en RAPS-talgrupp.

SAR-talgrupperna för efterforskning och fjällräddning disponeras av polisens ledningscentraler som vid behov kan koppla samman nödvändiga talgrupper med SAR-talgruppen. Polisens nationella ledningscentral anvisar SAR-talgrupper 11–19.

SAR-talgrupperna för sjö- och flygräddning disponeras och anvisas av Sjöfartsverkets Sjö- och flygräddningscentral (JRCC (Joint Rescue Coordination Center)). SOS Alarm eller annan ledningscentral för räddningstjänst eller sjukvård svarar för sammankoppling med RAPS-talgrupp.

Används flera flygande enheter vid insatsen kan dessa med fördel separeras från övriga enheter genom att använda en SAR-talgrupp för denna samverkan. Även vid andra typer av insatser där resurser från blåljusorganisationerna används kan SAR-talgrupper användas.

Talgrupper Samverkan SAR

Nat FlygAnr

För flygande enheter finns det en nationell anropstalgrupp, Nat FlygAnr som används för anrop av flygande resurser. De har öppen passning på talgruppen.

Regional Sjö Anr

Anropstalgrupperna används för att spontant etablera kontakt med sjögående enhet eller med Sjö- och flygräddningscentralen. De har öppen passning på alla fyra anropstalgrupperna.

NAT SAR 11-19

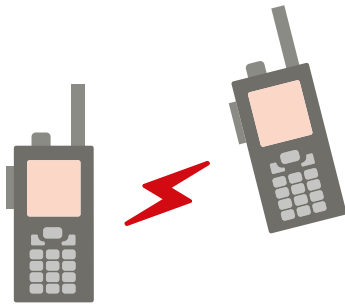
Polisens SAR-talgrupper som används vid eftersök av försvunna personer samt vid fjällräddningsinsatser. Polisens nationella ledningscentral anvisar talgrupp.

NAT SAR 21-29

Talgrupperna NAT SAR 21-29 används för Sjöräddning. Sjö- och flygräddningscentralen anvisar talgrupp och SOS Alarm eller annan larmcentral sammankopplar med RAPS-talgrupp.

NAT SAR 31–39

Talgrupperna NAT SAR 31–39 används för Flygräddning, eller då Sjöfartsverkets flygande enheter bistår annan räddningstjänst. Sjö- och flygräddningscentralen anvisar talgrupp och SOS Alarm eller annan larmcentral sammankopplar med RAPS-talgrupp.

Talgrupper för trafik i direkläge (DMO)

Direktläge (Direct Mode Operation, DMO) kan användas planerat för att avlasta Rakelsystemet, eller oplanerat om Rakelnätet inte finns tillgängligt, oavsett anledning. En Rakelterminal som används i direktläge har en begränsad räckvidd.

DMO-trafiken sker i enskilda talgrupper på frekvenser som i många fall delas mellan användarorganisationerna varför det kan vara ”upptaget” trots att ingen trafik hörs. Av bland annat den anledningen är det viktigt att hålla konversationen kortfattad. Radiotrafik i DMO är till skillnad från trafik i nätläge (Trunked Mode Operation, TMO) inte krypterad och kan enkelt avlyssnas av obehöriga! Med tilläggs-tjänsten Rakel Sekretess är även trafik i direktläge krypterad.

Alla

För att alla användarorganisationer ska kunna samverka i direktläge finns DMO-talgrupperna Alla DMO som ska vara programmerade i samtliga Rakelterminaler.

Blå

För att alla blåljusorganisationer ska kunna samverka i direktläge finns DMO-talgrupperna Blå DMO som ska vara programmerade i berörda Rakelterminaler.

KÖS (Kommunövergripande Samverkan)

För att alla funktioner på regional och lokal nivå, till exempel Länsstyrelsens och kommunens olika förvaltningar ska kunna samverka i direktläge finns DMO-talgrupperna KÖS DMO som ska vara programmerade i Rakelterminalerna.

Talgrupper för samverkan på internationell nivå

ISI-talgrupper finns för samverkan med organisationer i Norge och/eller Finland. Samverkan kan ske både i Rakelnätet eller i något av grannländernas nät vid migrering. Talgrupper för tilläggstjänsterna finns i riktlinjerna för ISI:

- Riktlinjer för gränsöverskridande samverkan – med stöd av Nødnett och Rakel innehåller information om möjligheterna till att använda Rakel för samverkan med och/eller i Norge.

- [Guidelines for Cross-Border Cooperation using Rakel and Virve](#) innehåller information om möjligheterna till att använda Rakel för samverkan med och/eller i Finland.
- [Three country cross border collaboration with ISI-FINOSE talk groups : Appendix to FISE, FINO and NOSE guidelines.](#)

Utöver ISI finns också talgrupper för samverkan över Öresund mot Danmark. Det finns också dylika mot Finland och Norge, vilka funnits före tillkomsten av ISI som tilläggstjänst i Rakel.

NorSwe-n

Används för samverkan mellan Norge och Sverige.

FinSwe-n

Används för samverkan mellan Finland och Sverige.

Öresund Ledn

Används för samverkan mellan Danmark och Sverige.

Öresund KST-RLC Reg

Används för samverkan mellan ledningscentraler för polisen i Sverige och Danmark.

Öresund Brand Reg

Används för samverkan mellan kommunal räddningstjänst i Sverige och Danmark.

Öresund Sju Reg

Används för samverkan mellan sjukvård i Sverige och Danmark.

EuroDMO 1–10

De här talgrupperna kan användas av blåljusorganisationer som samverkar över landsgränser eller i ett annat land. Talgrupperna finns på förutbestämda frekvenser. Myndigheter eller organisationer som använder dessa talgrupper behöver göra överenskommelser med respektive land. I Norden finns en överenskommelse om hur dessa ska användas.

Natlnt

Talgruppen är avsedd för framtida utveckling av samverkan och lägesrapportering mellan aktörer på nationell och internationell nivå.

Rakel under särskilda förutsättningar

Samverkan med Sveriges Radio & Information till allmänheten

Rakel är den primära ingången till Sveriges Radios (SR) beredskapsfunktioner samt för begäran om myndighetsmeddelanden. Beredskapsfunktionerna har TiB som ingår i larmkedjan genom sändningstillstånd med staten.

Myndighetsmeddelanden (sker via individsamtal direkt till SR) Myndigheter har rätt att begära myndighetsmeddelanden vid olika lägen.

Exempel på sådana lägen är:

- Händelser som inte bedöms livsfarliga i ett kort perspektiv.
- Situationer när normal verksamhet i viktiga samhällsfunktioner inte längre kan bedrivas.
- När ett myndighetsmeddelande behövs för att underlätta räddnings- och återställningsarbeten.

VMA – Viktigt Meddelande till Allmänheten

Begäran om VMA (Viktigt Meddelande till Allmänheten) görs av räddningsledning eller annan behörig och förmedlas till Sveriges Radio via SOS Alarm.

Sveriges Radio förmedlar sedan VMA, enligt avtal med MSB, till övriga medier, exempelvis TV4, SVT, kommersiella radiokanaler och krisinformation.se.

Regional samverkan

För att säkra den regionala informationsförsörjningen till allmänheten från exempelvis länsstyrelsen efter utfärdat VMA kan Sveriges Radio delta i regionala ledningsmöten. Den regionala samverkansanalysen avgör hur det ska ske i respektive fall.

Metod för sammankoppling vid RAPS-händelser vid särskilda objekt och vid särskild verksamhet

För användarorganisationer som normalt inte samverkar med RAPS-organisationer och vars verksamhet innebär faror, särskilda risker, skyddsobjekt eller liknande kan talgrupper tillfälligt sammankopplas för att samverka med RAPS-organisationer ska vara möjlig.

Detta förutsätter att avtal finns med en kommunikationscentral som har tillräcklig behörighet, exempelvis en ledningscentral.

Användarorganisationen vid objektet behöver skapa en platstalgrupp som ska kunna kopplas samman med RAPS-talgrupper. Ledningscentralen måste ha rätt att sammankoppla denna talgrupp med andra talgrupper, till exempel RAPS-talgrupper. Användarorganisationen skapar i samråd med MSB Rakel användarstöd platstalgruppen i en egen nummerserie.

Platstalgruppen namnsätts enligt MSB:s direktiv och placeras i det organisationsblock som MSB anvisar, vilket gör det möjligt för ledningscentralen att komma åt talgruppen. Talrättigheter ges till ”egen organisation” och ledningsoperatörens block.

Talgruppen säkerställer direkt samverkan mellan RAPS-organisationer och den externa organisationen vid en uppkommen händelse. Sammankopplingen bryts efter händelsen.

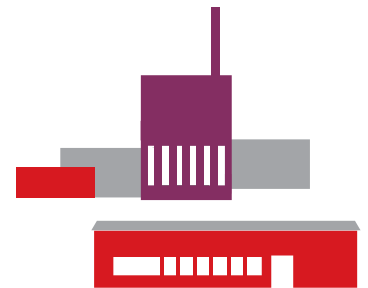
Larm och samverkan vid utsläpp av radioaktiva ämnen

Länsstyrelserna i kärnkraftslänen är ansvariga för kärnkraftsberedskapen. I deras beredskapsplaner för en kärnteknisk olycka finns både larmning och samverkan via Rakel beskrivet.

Vid utsläpp av radioaktiva ämnen sker utlarmning på nationell, regional och lokal nivå enligt överenskomna rutiner och kanaler. En av dessa kanaler är utlarmning via Rakel. Larmningen initieras av kärnkraftverket och det är sedan SOS Alarm som ansvarar för utlarmningen. Samtidigt varnas allmänheten av ett VMA via Sveriges Radio.

I normalfallet startar samverkan som en RAPS-händelse. I takt med att den övergår i en mer omfattande insats med flera användarorganisationer som verkar både på lednings- och skadeplats nivå så flyttas samverkan i Rakel över i Nat Blå-talgrupper.

Regionala och nationella samverkanskonferenser mellan organisationer sker i ordinarie talgrupper avsedda för detta.

Hur Rakelsystemet används i olika situationer

Det här dokumentet är tänkt att underlätta för aktörerna att göra på ett likartat sätt i Rakel oavsett vilken del av landet de befinner sig i och oavsett vilken typ av samverkan insatsen behöver.

Sambandsansvarig Rakel i egen organisation

Varje användarorganisation ska ha en sambandsansvarig (SA). Se även Vägledning i Rakel och lednings- och sambandsanalysen.

Syftet med en sambandsansvarig är att underlätta samverkan mellan aktörer vid planering och användning av Rakel. Detta innebär att organisationen har en utpekad kontaktperson som är ett stöd för frågor som rör samverkan, metoder och rutiner i Rakel.

Sambandsansvarig har ett övergripande ansvar för den egna organisationens sambandstjänst, bland annat talgruppsstruktur, vilka talgrupper som används och hur, när och varför de används.

Sambandsansvarig ansvarar även för att den metodik som används är effektiv vilket innebär att den sambandsansvarige behöver ha god kunskap om hur olika drift- och trafik sätt påverkar Rakelsystemet och användarna.

Sambandsansvarig är organisationens kontaktperson för frågor från andra samverkande aktörer. Sambandsansvarig ska ha god kännedom om sin egen organisations metoder och rutiner i Rakel.

Sambandsansvarig ansvarar för att den egna organisationens Rakel-användare genom utbildning och övning har tillräcklig kunskap och färdighet om Rakelsystemet utifrån organisationens behov.

Exempel på uppgifter för en sambandsansvarig:

- I förväg planera hur samverkan och samband i Rakel ska fungera och utforma riktlinjer som organisationen ska förhålla sig till.
- Ta fram en sambandsplan för organisationen. En sambandsplan är en beskrivning av hur olika funktioner ska samverka med varandra vid olika typer av händelser, både internt och externt. Sambandsplanen ska anpassas till de egna behoven och vad uppdraget är i vardag och kris. Det är bra att utgå ifrån vilken typ av händelser organisationen kan ställas inför och vilka behov organisationen därför har av att samverka med andra.
- Ha regelbunden kontakt med samverkande aktörer i frågor gällande sambandstjänst.

Sambandsledare – samverkan vid större händelser

Där behov av samverkan med flera organisationer uppstår, ska en sambandsledare utses med mandat att upprätta gemensam sambandsplan för inblandade aktörer. Sambandsledare utses i samverkan med berörda aktörer och utses initialt från lämplig organisation. Övriga organisationer ska stödja och biträda den utpekade sambandsledaren.

MSB har också förstärkningsresurser för stöd till samverkan och ledning (FSOL). Förstärkningsresursen består personer ur MSB:s resursbas med en bred erfarenhet och kunskap inom krishantering. Läs mer på www.msb.se.

Kommunala räddningsinsatser

Vid kommunala räddningsinsatser används normalt ordinarie RAPS-talgrupper.

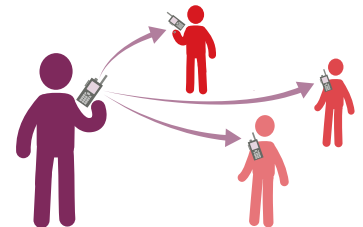
Det normala är att varje ny händelse ska få en ny RAPS-talgrupp anvisad.

Om en ny händelse hanteras av samma räddningsstyrka, är det inte nödvändigt att anvisa en ny talgrupp för varje händelse.

Ett exempel på detta kan vara översvämningar på flera adresser i samma kvarter. En och samma räddningsstyrka hanterar då samtliga dessa ärenden och det behövs inte en ny talgrupp för varje adress. Då är det i stället en RAPS-talgrupp för samtliga ärenden som den aktuella räddningsstyrkan hanterar.

Utlarmning

När utlarmning sker ska informationen om vilken RAPS-talgrupp som är anvisad för den aktuella händelsen inkluderas. Samtliga larmade enheter ska passa den RAPS-talgrupp som de fått anvisad när de är under framkörning.

Utlarmning av polisenheter – information till polisens ledningscentral

SOS Alarm eller en kommunal ledningscentral meddelar polisens ledningscentral vilken RAPS-talgrupp som är anvisad till den aktuella händelsen.

Ledningscentralen beordrar en polispatrull via en ordertalgrupp, och informerar patrullen om vilken RAPS-talgrupp som ska användas för samverkan.

Polispatrullen ska anmäla sig på anvisad RAPS-talgrupp när patrullen påbörjar framkörningen. RAPS-talgruppen passas sedan under polispatrullens framkörning.

Om det inte finns en tillgänglig polispatrull att skicka till händelsen, eller om polispatrullen har lång framkörning, ska ledningscentralen meddela detta till räddningsledaren på den anvisade RAPS-talgruppen.

Vid räddningstjänstinriktade händelser riktas kommunikationen mot räddningstjänstens ledning, vid sjukvårdinriktade händelser riktas den mot sjukvårdens ledning. Övriga organisationer kan medhöra informationen.

Polispatruller meddelar framme på plats till ledningscentralen med statusmeddelande.

Kvittens

Räddningstjänstenheter som har tagit emot ett larm kvitterar detta med statusmeddelande till sin ledningscentral och påbörjar uppdraget på den RAPS-talgrupp som de fått anvisad.

Statusen får inte skickas öppet i en RAPS-talgrupp.

Totalinfo – information på RAPS-talgruppen från SOS Alarm efter första kvittenserna

SOS Alarm avvaktar tills primärt larmade räddnings- och ambulansresurser har kvitterat larmet via statusmeddelande och därefter ger SOS Alarm information i form av totalinfo på den anvisade RAPS-talgruppen.

Totalinfo ska innehålla minst följande information:

- Var händelsen har inträffat.
- Vad har inträffat.
- Larmade resurser.
- Kända hot och risker.
- Om sammankoppling av talgrupper utförts.

Om inga konkreta frågor finns beträffande kompletterande uppgifter för larmet, ska ingen muntlig kvittens eller anrop ske förrän SOS Alarm eller kommunal larmcentral gått ut med totalinfo.

Räddningstjänst (räddningsledare eller annat befäl som leder räddningstjänstens insats) och ambulans (sjukvårdsledare) kvitterar muntligt given totalinfo på den anvisade RAPS-talgruppen. Om det är enheter med stor skillnad i anspänningstid larmade till samma händelse, eller om ny information tillkommer, kan aktuell Totalinfo behöva repeteras och kompletteras.

SOS Alarm/Ledningscentral kan göra inbrytning på RAPS-talgrupp om samtal pågår.

Framkörning och ankomst

Ankomst till händelsen – Vindruterapport

Vindruterapporten ska vara mycket kortfattad och skapa en direkt bild av det den rapporterade enheten ser vid framkomst. Syftet med vindruterapporten är att ge möjlighet till mental förberedelse för de resurser och strategiska funktioner som har medlyssning och som är under framkörning.

Vindruterappen ska lämnas öppet (dvs. utan samtalsbegäran) på den anvisade RAPS-talgruppen av den första anländande enheten oavsett organisations- eller myndighetstillhörighet.

Några exempel på vindruterappor:

- ”Räddning-55-2010 framme – Brand Storgatan i X-by – Inga utvändiga tecken på brand.”
- ”Polis-31-9110 framme – Brand Storgatan i X-by – Tjock svart rök väller ut genom fönster på 3:e våningen, folk på balkong, många inblandade.”
- ”Ambulans-31-9330 framme – Korsningen Storgatan Långgatan i X-by – Bil på sidan, två personer på utsidan, mycket halt på olycksplatsen.”

Invänta ingen kvittens!

Den som har hört har fått möjlighet att skapa sig en bild av händelsen. Vindruterappen ger förutsättningar för kompletterande eller förberedande order för inblandade organisationer/enheter.

Första räddningsenhet ankommer till händelsen

Räddningstjänstbefäl kan för att vinna tid ge direkt order på RAPS-talgruppen till egna enheter. Direktiv/råd kan även ges om ambulansplacering och nödvändig initial polisinsats.

Order till räddningsenheter eller annan organisations först anländande enheter som gäller igångsättning av insatsen, är av värde att höra även för övriga inblandade och larmade organisationer/ enheter.

Polisens ledningscentral

Om möjligt bör polisens ledningscentral ha medhörning på den aktuella RAPS-talgruppen tills dess att första polispatrull anlärt till platsen.

Lägesrapport för respektive organisation

Innehållet i en lägesrapport regleras organisationsvis och varierar mellan olika län. Räddningstjänsten använder ROSHMIP/OSHMIP, ambulanssjukvården använder METHANE och polisen POLISEN. Lägesrapporten bör lämnas på respektive organisations insatstalgrupp. Undantag är räddningstjänsten som vid räddningstjänstinriktade insatser kan lämna lägesrapporten på RAPS-talgruppen eftersom dess innehåll regelmässigt är av stor betydelse även för övriga resurser.

Skadeplats

Samverkan på skadeplats kring en händelse

Samverkan mellan räddnings-, ambulans- och polis enheters ledningsfunktioner sker via anvisad RAPS-talgrupp om inte annat särskilt överenskommit. Även samverkan mellan andra resurser än ledningsresurser kan ske på RAPS om det är lämpligt med hänsyn till mängden trafik på talgruppen eller informationens angelägenhet.

Räddningstjänsten

Räddningstjänstens skadeplatssamband sker enligt organisationens egna rutiner. Det är räddningsledarens ansvar att RAPS-talgruppen passas och används för kommunikation med samverkande RAPS-organisationer. För det interna sambandet används insatstalgrupper och/eller andra talgrupper i nätläge (TMO) och direktläge (DMO).

Ambulanssjukvården

Ambulanssjukvården medverkar vid RAPS-/SAR-samverkan, samtidigt som internt skadeplatssamband sker på talgrupper för sjukvårdsinsats. Det är sjukvårdsledarens ansvar att bevaka och samverka på RAPS-talgruppen.

Polisen

Läge, situation, antal polispatruller med mera, avgör vilka talgrupper som polisen ska använda på skadeplatsen. Befälsfunktionen/förmannen blir då gränssnittet mot övriga samverkande organisationer och ansvarar för att RAPS-talgruppen passas och används för kommunikation med samverkande RAPS-organisationer.

RAPS Ledningstalgrupper

Om gemensamma ledningsresurser är geografiskt separerade på en skadeplats, eller på grund av händelsens storlek, kan vid behov en RAPS Ledningstalgrupp användas för samverkan mellan ledningsenheter för räddning, ambulans, polis och ledningscentral.

Brytpunkt

När brytpunkt upprättas bör den anvisade RAPS-talgruppen (eller annan anvisad samverkanstalgrupp) användas för samband till och från brytpunkten.

Genom att beordrade/larmade enheter på väg till en insats utanför eget område snarast går över på anvisad RAPS-talgrupp, kan räddningsledaren på plats och/eller bakre stabsfunktion snabbt bilda sig en uppfattning om tillförda resurser och beräknad ankomsttid för dessa. Omvänt kan dessa enheter få en lägesbild och möjlighet till mental förberedelse genom att avlyssna RAPS-trafiken under framkörning.

RAPS-samverkan över länsgränser eller till sjöss

Räddningstjänst och ambulanssjukvård

Samverkan över länsgränser hanteras inom räddningstjänst och ambulanssjukvård genom att RAPS-talgrupperna för angränsande län ska vara programmerade i Rakelterminalerna.

Om det saknas en Rakelterminal eller aktuell RAPS-talgrupp för en händelse, kan en ledningscentral utföra en sammankoppling med en annan RAPS- eller Blå-talgrupp från eget län. Vid nationell samverkan kan RAPS-talgrupper sammankopplas med Nat Blå.

Samverkan Polis-talgrupper

Polisens enheter har egna samverkanstalgrupper programmerade i Rakelterminalerna, avsedda för sammankoppling till RAPS-talgrupper utanför polisregionen. Talgrupperna används även för sammankoppling med andra samverkanstalgrupper som Samverkan Blå och SAR.

Sammankoppling utförs av egen ledningscentral.

När en polis enhet åker på en räddningsinsats utanför polisregionen beordrar ledningscentralen enheten att passa en av polisens interna samverkanstalgrupper.

Samverkanstalgruppen sammankopplas med den aktuella RAPS-talgruppen som används på insatsen.

RAPS vid planerad samverkan

Vid planerad verksamhet, och i vissa fall även oplanerad, som huvudsakligen ligger inom en enskild aktörs ansvarsområde men ändå minutoperativt påverkar samverkande aktörer finns ett behov av att fortlöpande sprida lägesbild och information om händelsen. Detta fungerar som beslutsunderlag för samverkande aktörer. Informations-spridningen är primärt enkelriktad men kan i undantagsfall också behöva kompletteras.

Ofta finns ett generellt behov av att få löpande information från polisen om bland annat ordnings- och trafikläge. På begäran kan ledningscentral anvisa en RAPS-talgrupp för informationsspridning kring händelsen.

Om det under pågående verksamhet inträffar en händelse ska den hanteras enligt normala rutiner, det vill säga inte på den RAPS-talgrupp som redan används eftersom behovet av informationsspridning i den pågående verksamheten kvarstår.

RAPS-talgrupper hos övriga organisationer

Trafikverkets ledningscentraler – TLC

Trafikverkets ledningscentraler (TLC) har tillgång till RAPS-talgrupper för att på begäran av räddningsledare genom sammankoppling kunna ansluta resurser för landsväg och järnväg (beredskapshavande funktion) eller annan begärd resurs, till anvisad RAPS-talgrupp där räddningsinsatsen pågår. TLC har möjlighet att kommunicera för informationsutbyte och har medhörning på vissa platser vid händelser efter väg och järnväg.

Trafikverket – Vägassistans

I de tre storstäderna har Trafikverket en särskild organisation, Vägassistans, som samordnar varning, avspärrning och bärgning. Vägassistans fordon är försedda med Rakel och har tillgång till RAPS-talgrupperna för aktuellt område.

TLC anvisar aktuell RAPS-talgrupp till Vägassistans om det bedöms nödvändigt.

I vissa tunnlar i Stockholm, ingår Vägassistans i tunnelnarnas säkerhetskoncept i form av första insatsstyrka.

Vägassistans fordon ska ses som resurser som ingår i en räddningsinsats på väg och biträder med avspärning och trafikreglering.

Kustbevakningen

Kustbevakningen har åtkomst till RAPS-talgrupper via sina KC-terminaler i ledningscentralen. Oftast anvisas KBV till en RAPS talgrupp av Sjö- och flygräddningscentralen eller SOS vid kustnära eller sjörelaterade pådrag. Kustbevakningen i likhet med polisen använder sig av sina interna talgrupper som sammankopplas med av SOS Alarm anvisad RAPS-talgrupp. När ett pådrag vars samverkan initierats inom RAPS övergår till en sjöräddning ledd av Sjö- och flygräddningscentralen är det inte ovanligt att sambandet övergår till en Nat SAR-talgrupp för enklare hantering.

Det förekommer att Kustbevakningen även samverkar inom RAPS på land med hjälp av sina flygenheter och även med andra enheter vid kustnära pådrag.

Statlig räddningstjänst – SAR-talgrupper

SAR(Search and Rescue)-talgrupper

För rutinmässig insatssamverkan och ledning av statlig räddningstjänst och som sker mellan räddnings- och efterforskningsenheter från flera organisationer används nationella SAR-talgrupper.

En SAR-talgrupp kan vara en gemensam insats- och ledningstalgrupp.

SAR-talgrupperna syftar till att skapa en gemensam kommunikationsplattform vid samverkan mellan sjö-, flygräddnings- och efterforskningsenheter. Det finns även möjlighet till sammankoppling av talgrupperna.

Enheter som normalt används för sjö- och flygräddning samt efterforskning och fjällräddning ska ha SAR-talgrupperna statistiskt programmerade i Rakelterminalerna.

RAPS-organisationernas ledningsfordon samt fast monterade reserv-terminaler i berörda organisationers kommunikationscentraler bör ha samtliga SAR-talgrupper statistiskt programmerade i Rakelterminalerna.

För enheter som tillhör räddningstjänst, ambulans och polis och som normalt inte har SAR-talgrupperna programmerade, sammankopplar ledningscentral lämpliga talgrupper.

Utlarmning/Anmälan/Framkörning sjö- och flygräddning

Utlarmning

Efter att Sjöfartsverkets Sjö- och flygräddningscentral (JRCC) larmat ut resurser som normalt används vid sjö- och flygräddning, beordras dessa över dessa till en anvisad SAR-talgrupp. Detta sker så snart de utlarmade och engagerade enheterna/ledningsenheterna anmält sig eller anropats av Sjö- och Flygräddningscentralen.

I de fall ett sjö- eller flygräddningsärende behöver medverka av kommunal räddningstjänst, ambulans eller polis så begär

Sjö- och flygräddningscentralen detta av aktuell SOS Alarm eller polisens ledningscentral som larmar räddningstjänst, ambulans och polis enligt ordinarie rutiner.

Vid larmet från Sjö- och flygräddningscentralen till respektive organisations ledningscentral anvisas aktuell SAR-talgrupp av Sjö- och flygräddningscentralen. Ledningscentralen gör rutinmässigt en sammankoppling av RAPS-talgruppen in i anvisad SAR-talgrupp.

Sjö- och flygräddningscentralen kan utse en OSC (On Scene Coordinator eller Samordning på plats) vid insatser där flera enheter är inblandade. OSC är normalt en befälhavare på en sjöräddningsenhet eller ett handelsfartyg. Motsvarande ACO (Aircraft Co-Ordinator) kan utses för flygande enheter.

Totalinfo

Vid insatser där kommunal räddningstjänst eller ambulans medverkar så avvaktar SOS Alarm tills primärt larmade räddnings- och ambulansenheter kvitterat larm med statusmeddelande och ger sedan första information i form av Totalinfo på den anvisade RAPS-talgruppen.

När Sjö- och flygräddningscentralen finns med på SAR-talgruppen då den är sammankopplad med anvisad RAPS-talgrupp kan de ge kompletterande information och även tydliggöra att Sjö- och Flygräddningscentralen finns med på talgruppen och kan börja leda insatsen.

Framkörning och ankomst

I samband med Totalinfon meddelar SOS Alarm anvisad SAR-talgrupp och att sammankoppling av talgrupper har skett. Sjö- och flygräddningscentralen kan nu kommunicera med befäl vid insatsen.

Vid mera omfattande insatser bör en ny SAR-talgrupp sammankopplas med en RAPS Ledningstalgrupp. Ledningsenheterna vid insatsen använder då RAPS Ledningstalgruppen för kommunikation med Sjö- och Flygräddningscentralen och den RAPS-talgrupp som larmet börjat på används för ledning och samordning av egna enheter. Alternativt så används interna insatstalgrupper.

Anmälan till Sjö- och flygräddningscentralen (JRCC)

När larmade enheter är på väg mot angiven skadeplats eller brytpunkt kommunicerar Sjö- och flygräddningscentralen med det kommunala brandbefälet, sjukvårdsledare och polisinsatschefen för samverkan om händelsen. Om talgrupperna inte är sammankopplade kan kommunal räddningsledare kontakta Sjö- och flygräddningscentralen på den aktuella anropstalgruppen eller via individanrop.

Vid mindre räddningsinsatser kan Sjö- och Flygräddningscentralen direkt leda och samverka med enstaka enheter ur olika organisationer. Vid mer omfattande insatser behöver Sjö- och Flygräddningscentralen ha direktkontakt med respektive organisations ledningsfunktioner.

Anvisad SAR-talgrupp

Det är av stor vikt att alla enheter som larmats för en viss insats passar den anvisade SAR-talgruppen. Detta gäller även om enheten är en del av själva räddningsinsatsen, eller om enheten utför annan verksamhet i samband med händelsen.

Maritim VHF

Vid sjöräddningstjänst används normalt maritim VHF i första hand och Rakel i andra hand. Framför allt gäller detta de sjögående enheterna.

Flygradio vid flyg- eller sjöräddningsinsats

Flygande enheter som deltar i en flyg- eller sjöräddningsinsats ska passa flygradiofrekvensen 123,10 MHz för intern samordning.

Maritim VHF och radiosystem vid Sjö- och flygräddningscentralen (JRCC)

Användandet av maritim VHF regleras internationellt och är primärt radiosystem vid sjöräddning. Vid sjö- och flygräddningsinsats i anslutning till kust och hav används de maritima VHF kanalerna 67 och 74 eller andra tillgängliga arbetskanaler för kommunikation med sjögående och flygande enheter.

Rakel ersätter alltså inte maritim VHF utan användandet av Rakel inriktas på samverkan med, och ledning av, enheter som saknar maritim VHF (främst landgående men även sjögående enheter).

I det maritima och kustnära VHF bandet har Sjö- och Flygräddningscentralen öppen passning på kanal 16 och kan anropas den vägen.

Vissa av polisens och räddningstjänstens ledningsfordon har även tillgång till maritim VHF.

Anrop till Sjö- och flygräddningscentralen (JRCC)

Sjö- och flygräddningscentralen använder namnanropet ”Sweden Rescue” vid radiotrafik. För att engagerade eller samverkande enheter, främst landgående, utan maritim VHF ska kunna använda Rakel på samma sätt som VHF, finns en regional sjöanropstalgrupp för varje SAR Sjöregion – Nord, Öst, Syd och Väst.

Anropstalgrupperna används för att spontant etablera kontakt med sjögående enhet eller med Sjö- och flygräddningscentralen när det gäller sjöräddning. Ledningscentralen har öppen passning på alla de fyra regionala anropstalgrupperna.

Samband mellan Sjö- och flygräddningscentralen och sjögående eller flygande enheter inom en sjöräddningsinsats ska ske på maritim VHF om det inte anvisas ett annat sambandsmedel, till exempel Rakel.

Anrop till Sjö- och flygräddningscentralen (JRCC) – sjögående enheter

De regionala sjöanropstalgrupperna är avsedda för:

- Rutinanrop från sjögående enhet till Sjö- och flygräddningscentralen
- Anrop till sjögående enheter
- Spontana anrop från landenheter som vill nå Sjö- och flygräddningscentralen
- Spontan anmälan från landenheter som blivit engagerade i samband med sjöräddningsinsats (om SAR-talgrupp inte anvisats eller kopplats samman med RAPS.)
- Endast anrop, svar på anrop och mycket korta meddelanden

Sjögående enheter bör skanna sjöanropstalgruppen för egen SAR Sjö-region. Sjö- och Flygräddningscentralen passar sjöanropstalgrupperna. Talgrupperna kan även användas för korta rutinemässiga anrop med statusinformation.

Anrop till Sjö- och Flygräddningscentralen (JRCC) – flygande enheter

För flygande enheter och övriga resurser som är engagerade i flygräddning över land finns en motsvarande flyganropstalgrupp, som är rikstäckande. Vad som ovan sagts om sjöanropstalgrupperna gäller även i tillämpliga delar denna talgrupp.

- Rutinanrop från flygande enhet till Sjö- och flygräddningscentralen
- Anrop till flygande enheter
- Spontana anrop från landenheter som vill nå Sjö- och flygräddningscentralen
- Spontan anmälan från landenheter som blivit engagerade i samband med flygräddningsinsats (om SAR-talgrupp inte anvisats eller kopplats samman med RAPS.)
- Endast anrop, svar på anrop och mycket korta meddelanden
- Flygande enheter bör skanna den nationella flyganropstalgruppen under färd.

Miljöräddning till sjöss

Samverkan vid miljöräddningsinsatser

En miljöräddningsinsats till sjöss bedrivs normalt på Kustbevakningens egna insatstalgrupper under förutsättning att endast Kustbevakningens egna enheter är insatta.

Om en sjöräddningsinsats och en miljöräddningsinsats har bedrivits parallellt kan det vara lämpligt att Sjö- och flygräddningscentralen låter insatsen behålla den tidigare anvisade SAR-talgruppen om det bedöms vara lämpligt.

Vid behov av ledningssamordning kan även ledningstalgrupper för RAPS eller räddningstjänst användas.

Vid miljöräddningsinsatser oavsett om det är statligt eller kommunalt vatten kan samverkanstalgrupper Blå och Alla användas för samverkan med statliga och kommunala enheter.

Vid behov kan SOS Alarm eller Kustbevakningens ledningscentral sammankoppla talgrupper för de resurser som behöver samverka under insatsen.

MIRG (Maritime Incident Response Group)

Samverkan vid MIRG-insatser – MIRG-talgrupper

MIRG-talgrupperna syftar till att skapa en gemensam kommunikationsplattform för samverkan mellan räddningsenheter vid räddningstjänst till sjöss.

För rutinemässig insatssamverkan vid räddningsinsats till sjöss, används nationella MIRG-talgrupper samt Rtj DMO-talgrupper och KBV DMO-talgrupper. Blå DMO-talgrupperna kan användas för

Utlarmning av MIRG-styrkor

Vid brand i fartyg larmas avtalade MIRG-styrkor direkt av Sjö- och flygräddningscentralen via SOS Alarm /larmcentral enligt ordinarie rutiner.

MIRG-grupper vid Kustbevakningen larmas av Kustbevakningens ledningscentraler.

Räddningsledaren vid Sjö- och flygräddningscentralen eller Kustbevakningens (KBV) ledningscentral och MIRG-befälet samverkar, dels för att samordna transport, dels för att samordna ledning och insats. Detta görs lämpligen med hjälp av anvisad SAR-talgrupp.

SOS Alarm/larmcentral ser till att vid behov koppla samman MIRG-grupperna med anvisad SAR-talgrupp. MIRG-grupperna använder MIRG-talgrupperna för intern kommunikation.

Ankomst till haveriplats

Vid ankomst till haveriplats bör talgrupper för ledning och insats separeras.

MIRG-befälet finns i de allra flesta fallen på det skadade fartygets brygga, i närheten av fartygets befälhavare. Där finns även tillgång till maritim VHF.

Sjukvårdsinsats till sjöss – SITS

Samverkan vid SITS-insatser – SITS-talgrupper

För rutinmässig insatssamverkan vid sjukvårdsinsats till sjöss, används nationella och regionala SITS-talgrupper samt Sjö DMO-talgrupper. Blå DMO-talgrupperna kan användas för samverkan. En SITS-talgrupp är en insatstalgrupp för sjukvården.

Utlarmning av SITS-styrkor

Vid sjukvårdsinsats till sjöss larmas sjukvårdsinsatsgrupper direkt av Sjö- och flygräddningscentralen via SOS Alarm enligt ordinarie rutiner. Sjö- och flygräddningscentralen larmar SAR-helikoptrar och sjögående enheter för att biträda med transporten.

SOS Alarm larmar ambulans och ambulanshelikopter enligt ordinarie rutiner.

Berörda enheter och Sjö- och flygräddningscentralen kan kommunicera med beordrade ambulanser via SAR-/AmbulansRAPS-talgrupp. Sjukvårdsinsatsgrupperna använder de regionala SITS-talgrupperna för intern kommunikation.

Sjuktransport

Ambulanshelikoptern ska, så långt det är möjligt, använda maritim VHF för samverkan med Sjö- och flygräddningscentralen och sjögående enheter/fartyg.

Ambulanser bör anmäla sig till Sjö- och flygräddningscentralen på en sammankopplad RAPS/SAR-talgrupp så att ledningscentralen kan samordna transport/överlämning till ambulansen.

Rakelsamband med flygande enheter

För att kunna använda Rakel i luften utan att orsaka störningar i Rakelnätet eller i grannländernas Tetrasystem så finns ett speciellt AGA-nät (Air-Ground-Air). För att en terminal skall kunna ansluta till AGA-basstationerna behöver radioabonnemanget och radioterminalen konfigureras för detta.

Muntligt anrop, "Nat FlygAnr"

Talgruppen Nat FlygAnr bör passas i flygande resurser. Polisens helikoptrar har talgruppen men den passas inte alltid i nuvarande sambandsrutin. Talgruppen passas dessutom alltid av Sjö- och flygräddningscentralen.

Alla flygande enheter med Rakel har en egen talgrupp (utom skogsbrandflyg)

Anledningen till detta är att flygande enhetens besättning så långt det är möjligt ska slippa byta talgrupp. I samband med utlarmning kan ansvarig larmcentral sammankoppla helikoptertalgruppen med den talgrupp som används av övriga inblandade i ärendet, exempelvis en SAR-talgrupp.

Skogsbrandflyg

På länsstyrelsens uppdrag genomförs skogsbrandsbevakning från flyg under sommarmånaderna. För ändamålet finns fastställda flygvägar, slingor. Eftersom flygningarna i de flesta fall utförs av uppdragstagare som inte är anslutna till Rakel har den flygande enheten ingen egen talgrupp. Till varje slinga tilldelas en särskild talgrupp som bevakas i den Rakelterminal som medförs i den flygande enheten. De talgrupper som används är NatSamvFlyg (01–38). Talgruppen kan vara anvisad i förväg eller anvisas rullande av SOS Alarm. Det är berörd länsstyrelse som ansvarar för att ta fram dessa talgrupper.

Exempel på metod, skogsbrandflyg

Om en skogsbrand upptäcks, kopplar SOS Alarm samman slingans talgrupp med den RAPS-talgrupp som tilldelas skogsbranden. På så sätt kan skogsbrandflyget dirigera utlarmade enheter till rätt plats.

MSB har förstärkningsresurser vid skogsbrand. MSB:s helikopterresurs är försedd med Rakelterminal medan kommunikationsvägar med övriga helikopterresurser varierar. Mer information finns på www.msb.se/skogsbrand.

Exempel på metod, sjuktransport

Vid en sjuktransport med helikopter sammankopplar SOS Alarm aktuell helikoptertalgrupp med den sjukvårdsinsatstalgrupp, eller RAPS (beroende på händelsens art) eller NatSAR som används vid olycksplatsen eller motsvarande. Därefter sammankopplar SOS Alarm, vid landning, med den samverkanstalgrupp som tillhör mottagande sjukhus.

SAR-händelse

Vid sjö- och flygräddning anvisas en SAR-talgrupp av Sjö- och flygräddningscentralen och i de fallen kan de flygande enheterna själva gå över till anvisad SAR-talgrupp. Motsvarande gäller när polisens nationella ledningscentral anvisar en SAR-talgrupp för användning vid eftersök av försvunnen person.

Samverkan vid efterforsknings- och fjällräddningsinsatser

SAR Mark-talgrupper

För efterforskning och fjällräddning finns nationella SAR-talgrupper som används för efterforskning och fjällräddning vid samverkan med externa resurser.

En SAR-talgrupp är avsedd för gemensam insatssamverkan på motsvarande sätt som en RAPS-talgrupp.

SAR-talgrupperna för efterforskning och fjällräddning disponeras av polisens nationella ledningscentral som vid behov kan utföra sammankoppling med annan talgrupp.

Används flera flygande enheter vid insatsen kan dessa med fördel separeras från övriga enheter genom att använda en SAR-talgrupp, eller flygradio 123,10 MHz, för denna samverkan.

Även vid andra typer av insatser där externa resurser från blåljusorganisationerna används kan polisens SAR-talgrupper användas.

Flygradio

Flygande enheter som deltar i en efterforsknings- eller fjällräddningsinsats ska passa flygradiofrekvensen 123,10 MHz för intern samordning. Sjö- och flygräddningscentralen kan utse en ACO (Aircraft Co-Ordinator) kan utses vid insatser där flera flygande enheter är inblandade.

Utlarmning av efterforsknings- och fjällräddningsresurser
Polisens ledningscentraler larmar ut egna resurser.

Uttal- och utmärkning av anropsnummer

MSB har anvisningar för nummersättning som gäller för bland annat räddningstjänst. Det är dock i alla användarorganisationers intresse att uttal- och utmärkning av anropsnummer harmoniserar för att underlätta samverkan, så långt det är möjligt, i alla verksamheter. Ett enhetligt förhållningssätt och aktörsgemensamt språk gör det enklare för alla användare av Rakel att identifiera och få kontakt med aktörer över organisationsgränserna. Det gäller såväl i dokumentation som i tal och skrift samt på fordon. Du kan läsa mer om vikten av ett aktörsgemensamt språk i Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar.

Uttal av anropsnummer

De mobila enheternas anropssignaler/funktionsnummer i Rakel är sju siffriga, varav de sex sista siffrorna används i normalfallet. Vid muntliga anrop uttalas anropssignalen i par om två siffror.

Uttal av anropssignaler kan ske på flera olika sätt:

- med fyra siffror (pos. 4,5,6,7) används på lokal talgrupp inom egen organisation
- sex siffror (pos. 2,3 + pos. 4,5,6,7) används inom egen organisation och vid samverkan över flera Rakelzoner
- organisationsnamn + sex siffror (pos. 2,3 + pos. 4,5,6,7) används vid samtal mellan enheter från olika användarorganisationer
- sju siffror (pos. 1,2,3 + pos. 4,5,6,7) används för nummerslagning vid individanrop

Utmärkning av anropsnummer

För utmärkning av fordon och enheter bör enhetens 7-siffriga individuella funktionsnummer MSISDN/ Alias användas.

Anropsnumret bör utformas med ett mellanrum mellan första och andra siffran och ett bindestreck mellan tredje och fjärde siffran, exempel:

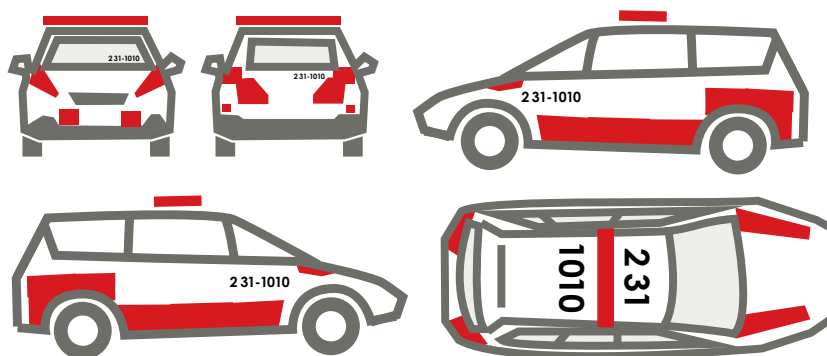
2 31-1010

Anropsnummer bör märkas ut fram, bak och på sidorna samt tak. På tak bör anropsnumret vara uppdelat i två rader med siffrorna i pos. 1,2,3 i översta raden och siffrorna i pos. 4,5,6,7 i den nedersta raden för att underlätta läsbarheten för flygande enheter, exempel:

2 31

1010

Alla siffror bör vara av samma storlek och ej kursiverade för bästa synlighet.

Namnanrop i Rakel

I vissa fall är det lämpligt att för större kommunikationscentraler använda annat muntligt anrop än det taktiska numret. Det kan t ex vara då olika nummer presenteras vid olika samtal eller då andra förhållanden gör att det inte är lämpligt att knyta samtalen till ett visst taktiskt nummer. För kommunikationscentraler med många olika samarbetspartners kan det också vara en fördel att namnanropet indikerar att samtal sker med en kommunikations- central och inte med en mobil enhet.

Aktuella namnanrop i Rakel finns på msb.se/rakel.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se

Publ.nr MSB342 - reviderad december 2022 ISBN 978-91-7927-257-9